



**CRNA GORA
VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA**

**IZVJEŠTAJ
O STANJU SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA
U CRNOJ GORI U 2022. GODINI**

Podgorica, april 2023. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. NORMATIVNE AKTIVNOSTI	2
3. RESURSI SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	3
3.1 Ljudski resursi	3
3.2 Materijalni resursi.....	4
4. REALIZOVANE AKTIVNOSTI I IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA	5
4.1 Stručno osposobljavanje i usavršavanje	5
4.2 Planiranje u zaštiti i spašavanju.....	7
4.3 Administrativni postupci	7
4.4 Ostale aktivnosti iz osnovne nadležnosti.....	8
4.5 Sprovođenje mjera zaštite i spašavanja	11
4.5.1 Zaštita i spašavanje od požara	12
4.5.2 Uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava	15
5. MEĐUNARODNA SARADNJA	15
5.1 Proces pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji.....	16
5.2 Saradnja sa NATO-om	16
5.3 Sporazumi.....	16
5.4 Mehanizam Unije za civilnu zaštitu – UCPM.....	17
5.5 Programi i projekti.....	17
5.5.1 NATO SPS Pilot projekat civilne napredne regionalne koordinacije u hitnim situacijama	17
5.5.2 Projekat BALANCE – Upravljanje zemljotresima većih razmjera na zapadnom Balkanu kroz zajedničke aktivnosti prekogranične saradnje	19
5.5.3 Projekat ResponSEE – Projekat za planiranje, razvoj i sprovođenje vježbi Mehanizma Unije za civilnu zaštitu radi unapređenja odgovora na zemljotres u jugoistočnoj Evropi.....	24
5.5.4 Projekat L2BR – Naučimo da budemo otporni	25
5.5.5 Tematski projekat TO BE READY – Sistem ranog upozorenja, najave i upravljanja u vanrednim situacijama u slučaju poplava i velikih šumskih požara.....	26
5.5.6 Projekat SAFE TOGETHER – Prevencija rizika u prekograničnom području.....	27
5.5.7 Višekorisnički IPA projekat „Jačanje kapaciteta za pripremu i odgovor na radijacione i nuklearne vanredne situacije u zemljama zapadnog Balkana (JRODOS)”	29
5.5.8 Višekorisnički IPA program koji se odnosi na zaštitu od poplava i upravljanje rizikom od šumskih požara – IPA FF	30
5.5.9 Projekat X-STOCK – Poboljšanje prekogranične pripremljenosti kroz zajedničko upravljanje zalihama u jugoistočnoj Evropi.....	32
5.5.10 Projekat izgradnje kapaciteta za smanjenje rizika od katastrofa kroz Nacionalni informacijski sistem za šumske požare (NFFIS) i Smanjenje rizika od katastrofa zasnovano na rješenjima iz ekosistema (ECO-DRR).....	33
5.5.11 Projekat HOPE – Kompleksno upravljanje zemljotresima u osjetljivim područjima Južnog Kavkaza kroz efikasno planiranje, reagovanje i zajedničke operacije	34
5.5.12 Projekat SEE ME – Jednaki i sigurni u vanrednim situacijama	35
5.5.13 Projekat – Procjena sposobnosti upravljanja rizicima	37
5.5.14 Projekat RESCOMM – RESilient COMMunities (Otporne zajednice)	39
5.5.15 Projekat „Integralno upravljanje rizicima od poplava u proširenom slivu rijeke Drim“	40
5.6 Ostale aktivnosti na polju regionalne i međunarodne saradnje	42
6. BUDŽET	43
7. OCJENA STANJA, ZADACI I PRIORITETI U 2022. GODINI.....	44
P R I L O Ž I.....	46

1. UVOD

Izvještaj o stanju sistema zaštite i spašavanja u 2022. godini predstavlja prikaz aktivnosti i rezultata sprovedenih i ostvarenih u okviru sistema zaštite i spašavanja građana, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine u Crnoj Gori. Te su aktivnosti imale za cilj unapređenje sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori kroz njegovo normativno uređenje, izradu planske dokumentacije, sprovođenje mjera zaštite i spašavanja prilikom događanja različitih vrsta hazarda, osposobljavanje i usavršavanje subjekata zaštite i spašavanja, realizaciju različitih programa i projekata u oblasti zaštite i spašavanja i smanjenja rizika od katastrofa, sprovođenje inspeksijskog nadzora, kao i jačanje međunarodne, bilateralne i regionalne saradnje i unapređenje saradnje sa nadležnim institucijama EU, UN i NATO-a.

2. NORMATIVNE AKTIVNOSTI

U oblasti zaštite i spašavanja dugoročne ključne aktivnosti usmjerene su na stalno normativno uređenje sistema zaštite i spašavanja, usklađivanje sa pravnom tekovinom EU, izradu strateških i razvojnih dokumenata, jačanje bilateralne i regionalne saradnje i dr.

U skladu sa **Programom rada Vlade Crne Gore i Programom rada Ministarstva unutrašnjih poslova za 2022. godinu**, Direktorat za zaštitu i spašavanje pripremio je, a nadležni organi su donijeli sljedeća dokumenta i propise:

- ✚ **Nacionalni plan zaštite i spašavanja od radijacionih i nuklearnih nesreća** – Vlada Crne Gore na sjednici od 10.11.2022. godine donijela je Nacionalni plan (zaključak Vlade broj 07-6944/2 od 16. 11. 2022. godine),
- ✚ **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prevozu opasnih materija** – Vlada Crne Gore na sjednici održanoj dana 28.12.2022. godine utvrdila je Predlog zakona,
- ✚ **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksplozivnim materijama** – Vlada Crne Gore na sjednici održanoj dana 28.12.2022. godine utvrdila je Predlog zakona,
- ✚ **Zakon o izmjeni Zakona o zaštiti i spašavanju** („Službeni list CG“, broj 3/23).

U izvještajnom periodu doneseni su, sljedeći podzakonski akti:

- ✚ **Odluka o izmjeni Odluke o utvrđivanju koeficijenata na zaradu i dodatak na zaradu zaposlenih u Avio-helikopterskoj jedinici Ministarstva unutrašnjih poslova** („Službeni list CG“, broj 123/22),
- ✚ **Odluka o izmjenama Odluke o obrazovanju odbora za smanjenje rizika od katastrofa** („Službeni list CG“, broj 126/22),
- ✚ **Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu organizovanja i angažovanju jedinica civilne zaštite** („Službeni list Crne Gore“, broj 59/22),
- ✚ **Rješenje o imenovanju Koordinacionog tima za zaštitu i spašavanje** („Sl. list CG“, broj 59/22),
- ✚ **Naredba o zabrani prodaje i upotrebe pirotehničkih sredstava razreda II – petardi** („Službeni list CG“, broj 117/22).
- ✚ Na osnovu člana 31 b stav 1 tačka 1 alineja 3 Opšteg Zakona o obrazovanju i vaspitanju, Nacionalni Savjet za obrazovanje je na sjednici održanoj 14. decembra 2022. godine donio **Program za sticanje stručne kvalifikacije Vatrogasac-spasilac**.

3. RESURSI SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Veoma važnu komponentu sistema zaštite i spašavanja predstavljaju ljudski i materijalni kapaciteti koji se koriste za efikasnu zaštitu i spašavanje stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine od nastupanja elementarnih nepogoda, većih i drugih nesreća.

Kvalitet odgovora sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori u značajnoj mjeri određuje mogućnost angažovanja raspoloživih ljudskih i materijalnih kapaciteta, kako operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje, tako i državnih organa, organa državne uprave, jedinica lokalne samouprave, privrednih društava, preduzetnika i drugih pravnih i fizičkih lica.

Bez obzira što uspostavljeni sistem zaštite i spašavanja omogućava angažovanje svih raspoloživih resursa na području Crne Gore, oni nijesu uvijek dovoljni, tako da se sistem, u slučaju potrebe, oslanja i na međunarodne resurse, prije svega resurse država iz okruženja, država članica Mehanizma Unije za civilnu zaštitu i NATO saveza.

U ovom dijelu izvještaja predstavljani su ljudski i materijalni resursi sistema zaštite i spašavanja kojima su subjekti raspolagali u 2022. godini.

Iz nama nepoznatih razloga pojedine Službe zaštite i spašavanja, iako je to njihova zakonska obaveza (član 45 stav 2 Zakona o zaštiti i spašavanju („Službeni list CG“, br. 13/07, 32/11, 54/16, 146/21 i 3/23)) nijesu dostavile godišnji Izvještaj o radu. Zato su polja u tabelama za Glavni grad Podgoricu i opštine Nikšić i Tivat ostale nepopunjene, pa Izvještaj ne daje potpunu sliku o ukupnom stanju u službama zaštite i spašavanja i čini ga u ovom dijelu nepotpunim.

3.1 Ljudski resursi

U Direktoratu za zaštitu i spašavanje, na kraju 2022. godine bio je zaposlen 121 izvršilac, od kojih su 48 žene (40%), a 73 muškarci (60%).

Oslonac operativnog odgovora na sve vrste nesreća čine službe zaštite i spašavanja¹ koje su organizovane u svim opštinama na području Crne Gore, osim u opštinama Tuzi i Zeta.

U formiranim službama ima ukupno 533 zaposlenih, od kojih 442 radi u operativnom dijelu (409 zaposlenih je u stalnom radnom odnosu, dok 32 radi po ugovoru), a u administrativnom dijelu zaposlen je 91 službenik (63 zaposlenih je u stalnom radnom odnosu, dok 28 radi po ugovoru)².

U službama zaštite i spašavanja u 2022. godini najviše zaposlenih bilo je sa III i IV nivoom obrazovanja, i to 419 pripadnik³. Kada je u pitanju starosna struktura pripadnika operativnog dijela službi zaštite i spašavanja najviše je pripadnika od 25 do 45 godina. Napominjemo da u operativnom dijelu ima 25 pripadnika koji imaju preko 55 godina⁴.

Na osnovu člana 65 Zakona o zaštiti i spašavanju („Službeni list CG“, br. 13/07, 32/11, 54/16, 146/21 i 3/23), Ministarstvo unutrašnjih poslova zaključuje ugovore sa **specijalističkim jedinicama za zaštitu i spašavanje**. U ovom trenutku na snazi su ugovori sa Gorskom službom spašavanja Crne Gore i Savezom radio amatera. Ministarstvo unutrašnjih poslova i Crveni krst Crne Gore potpisali su 2021. godine Memorandum o saradnji.

¹ Intervencije opštinskih službi zaštite i spašavanja u 2022. godini date su u Prilogu broj 1.

² Kadrovska struktura službi zaštite i spašavanja u 2022. godini data je u Prilogu broj 2.

³ Stepen obrazovanja zaposlenih u službi zaštite i spašavanja u 2022. godini data je u Prilogu broj 3

⁴ Starosna struktura službi zaštite i spašavanja u 2022. godini data je u Prilogu broj 4.

Dio sistema zaštite i spašavanja kojeg posebno treba istaći su **dobrovoljna vatrogasna društva** koja djeluju sa dugom tradicijom u opštinama Tivat (DVD Krtoli) i Kotor (DVD „Bogoljub Brezić“ Perast). U opštini Herceg Novi djeluju tri dobrovoljna vatrogasna društva „Bijela“, „Luštica“ i „Prijevor“, u opštini Tivat su formirana još dva dobrovoljna vatrogasna društva DVD „Boka“ i DVD Tivat, a u Nikšiću djeluju DVD Trubjela, DVD Župa i DVD Vojnik.

Preduzetne jedinice za zaštitu i spašavanje, kao vrsta operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje, veoma su važne zbog neophodnosti pružanja prvog odgovora prilikom događanja elementarne nepogode, druge i veće nesreće u privrednom društvu, drugom pravnom licu ili kod preduzetnika. Preduzetne jedinice su organizovane u Luci Bar, Aerodromima Tivat i Podgorica, i d.o.o. „Monteput“ Podgorica. U 2022. godini formirana je preduzetna jedinica u Luštica Bay, koja broji 9 članova i posjeduje 6 vozila od kojih je jedno medicinsko. Takođe, u Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić, 1. marta 2022. godine, formirana je preduzetna jedinica koja broji 13 zaposlenih (uključujući komandira, stručna lica za zaštitu i spašavanje, vatrogasce-spasioce i tehničare za zaštitu i spašavanje).

Jedina funkcionalna operativna jedinica formirana na državnom nivou, jeste **jedinica za gašenje požara iz vazduha**. Direkcija – Avio-helikopterska jedinica vrši poslove koji se odnose na sprovođenje preventivnih i operativnih aktivnosti i postupanja za zaštitu i spašavanje građana i materijalnih dobara iz vazduha. U Direkciji – Avio-helikopterska jedinica zaposlena su dva vazduhoplovna inženjera, četiri pilota helikoptera, tri pilota protivpožarnih aviona, četiri vazduhoplovna tehničara i dva spasioca.

3.2 Materijalni resursi

Materijalno-tehničko opremanje svih subjekata zaštite i spašavanja uslov je za izgradnju efikasnog i integrisanog sistema zaštite i spašavanja koji će biti u stanju dugoročno da djeluje i u najvećoj mjeri odgovori na različite vrste hazarda, a sve u cilju smanjenja njihovih posljedica.

Objekti u kojima su smještene službe zaštite i spašavanja u Baru, Plužinama, Plavu, Herceg Novom, Cetinju, Bijelom Polju, Šavniku, Andrijevici, Žabljaku, Beranama, Mojkovcu, Danilovgradu i Gusinju u značajnoj mjeri ispunjavaju neophodne uslove za smještaj pripadnika i tehnike službi zaštite i spašavanja, za razliku od objekata službi zaštite i spašavanja u Kotoru, Petnjici, Budvi, Pljevljima, Plavu, Plužinama, Ulcinju, Kolašinu i Rožajama gdje to pitanje nije još uvijek adekvatno riješeno⁵.

Opremljenost službi zaštite i spašavanja varira od opštine do opštine. Na osnovu statističkih podataka prosječna starost lične zaštitne opreme je 8,5 godina dok je lična zaštitna oprema koju posjeduju službe zaštite i spašavanja dotrajala u većini opština na sjeveru Crne Gore.

U opštinskim službama za zaštitu i spašavanje ima ukupno 161 vozilo, od toga je 97 vatrogasno-spasilačkih vozila ispravno i u punom kapacitetu, a ostalih tehnički ispravnih vozila je 36. Ukupno je neispravno 31 vozilo.

Jedinica za gašenje požara iz vazduha raspolaže sa tri aviona za gašenje požara tipa AT-802/802A. Podršku jedinici za gašenja požara iz vazduha obezbjeđuju dva helikoptera Direkcije – Avio-helikopterska jedinica tipa ABell-412 i ABell-212 za izviđanje i lociranje požara, kao i za transport timova za gašenje požara. Napominjemo da su dva protivpožarna

⁵ Smještajni kapaciteti službi zaštite i spašavanja u 2022. godini dati su u Prilogu broj 5.

aviona oštećena u toku operacija gašenja požara (jedan avion AT-802A oštećen je u novembru 2020. godine, dok je drugi AT-802A pretrpio oštećenje u junu 2021. godine). Helikopter ABell-212 tokom 2022. godine nije bio operativan zbog isteka vremenskih resursa, odnosno radova nivoa petogodišnjih pregleda.

Dobrovoljna vatrogasna društava imaju ukupno oko 200 dobrovoljnih vatrogasaca i raspolažu sa dvadesetak vatrogasno-spasilačkih vozila. Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a kroz svoje aktivnosti permanentno podstiče trend formiranja novih dobrovoljnih vatrogasnih društava kroz različite vidove pomoći kao npr. obuke, doniranje opreme, uključivanje u terenske vježbe njihovih pripadnika i sl.

Sistem radio veza koji se upotrebljava u sistemu zaštite i spašavanja treba dalje unapređivati, prije svega, neophodno je izvršiti uvezivanje radio sistema Tetra sa Jedinicom za gašenje požara iz vazduha. Tetra sistem se koristi u Direktoratu za zaštitu i spašavanje, kao nezavisan sistem radio veza.

4. REALIZOVANE AKTIVNOSTI I IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA

Najbitnije aktivnosti u 2022. godini bile su usmjerene na sprovođenje mjera zaštite i spašavanja, stručno osposobljavanje i usavršavanje subjekata zaštite i spašavanja, izradu planova zaštite i spašavanja na nacionalnom, opštinskom i preduzetnom nivou, realizaciju programa i projekata, jačanje međunarodne, bilateralne i regionalne saradnje, unapređenje saradnje sa nadležnim institucijama EU, NATO, UN itd.

4.1 Stručno osposobljavanje i usavršavanje

Tokom 2022. godine, shodno **Planu osposobljavanja i usavršavanja subjekata zaštite i spašavanja za 2022. godinu**, izvršeno je 8 različitih oblika obuka (obučeno 118 pripadnika operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje i ostalih subjekata zaštite i spašavanja).

Kursevi **Pružanje prve pomoći u vanbolničkim uslovima – osnovni nivo** i **Pružanje prve pomoći u vanbolničkim uslovima – napredni nivo** planirani su u cilju sticanja osnovnih i specijalističkih znanja i vještina potrebnih za efikasno zbrinjavanje povrijeđenih lica.

Ove kurseve Direktorat za zaštitu i spašavanje uspješno realizuje od 2014. godine. U 2022. godini je 14 pripadnika operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje završilo osnovni kurs, a 12 pripadnika napredni kurs.

Osnovna obuka na temu **Sistem zaštite i spašavanja** planirana je u cilju upoznavanja pripadnika operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju („Službeni list Crne Gore“, br. 13/07, 32/11, 54/16, 146/21 i 3/23). Kroz jednodnevnu interaktivnu radionicu 13 pripadnika operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje upoznalo se sa ciljevima sistema zaštite i spašavanja, nadležnostima Direktorata za zaštitu i spašavanje i službi zaštite i spašavanja, kao i ostalih operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje, rukovođenjem i koordiniranjem u zaštiti i spašavanju, obavezi stručnog osposobljavanja i usavršavanja, obavještavanju i uzbunjivanju, pojmu vanrednog stanja, planovima zaštite i spašavanja, pravima i obavezama učesnika zaštite i spašavanja, fondom sredstava za zaštitu i spašavanje itd.

Radionica **Prevazilaženje profesionalnog stresa prilikom reagovanja u slučaju prirodnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća** planirana je sa ciljem usvajanja određenih mehanizama koji mogu biti korisni u prevazilaženju profesionalnog stresa, ali i da se

ukaže na značaj pružanja psiho-socijalne podrške profesionalnim spasiocima i volonterima. Kroz tematske sadržaje: krizni događaji, uobičajene reakcije i uloga (ne)profesionalaca; sindrom izgaranja i druge posljedice na mentalnom i fizičkom planu kod spasilaca; preporuke za prevazilaženje profesionalnog stresa i primjeri dobre prakse, pripadnici operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje su dobili priliku da razmijene iskustva i izgrade mehanizme odbrane od stresnih situacija kojima su svakodnevno izloženi. Ovu radionicu u 2022. godini uspješno je prošlo 16 pripadnika operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje.

Radionica **Smanjenje rizika od katastrofa (DRR)** planirana je u cilju sticanja novih i unapređenja postojećih znanja i vještina o smanjenju rizika od katastrofa, Sendai okviru za smanjenje rizika od katastrofa, Strategiji za smanjenje rizika od katastrofa sa Dinamičkim planom aktivnosti za sprovođenje Strategije za period 2018-2023. godine itd. Ovaj događaj je organizovan kao jednodnevna radionica za 14 predstavnika službi zaštite i spašavanja i Asocijacije speleoloških društava Crne Gore.

Radionica **Procedure Mehanizma Unije za civilnu zaštitu** planirana je u cilju unapređenja znanja članova Nacionalnog tima za traganje i spašavanje iz ruševina (21 predstavnik iz službi zaštite i spašavanja Kotor, Tivat, Herceg Novi, Budva, Bar, Ulcinj, Berane i Pljevlja, Crvenog krsta, Uprave policije i službenika Direktorata za zaštitu i spašavanje) o procedurama Mehanizma Unije za civilnu zaštitu. Polaznici radionice imali su priliku da se upoznaju sa: ključnim konceptom Mehanizma Unije za civilnu zaštitu, upravljanjem katastrofama, ulogama i mandatima međunarodnih i regionalnih organizacija iz oblasti civilne zaštite i humanitarne pomoći, procedurama traženja i primanja međunarodne pomoći, modulima civilne zaštite i podrškom zemlje domaćina (HNS) itd.

Obuka **Rukovođenje i koordinacija u zaštiti i spašavanju** planirana je u cilju usvajanja znanja i vještina u funkciji rukovođenja i koordiniranja u zaštiti i spašavanju. Članom 35e stav 3 Zakona o zaštiti i spašavanju definisano je da Ministarstvo unutrašnjih poslova organizuje osposobljavanje i provjeru operativne spremnosti članova timova za zaštitu i spašavanje. Program osposobljavanja za rukovođenje i koordiniranje u zaštiti i spašavanju, način sprovođenja programa, provjere operativne spremnosti članova Koordinacionog tima za zaštitu i spašavanje za teritoriju Crne Gore i članova Opštinskog tima za zaštitu i spašavanje za teritoriju opštine, je definisan Pravilnikom o osposobljavanju članova Koordinacionog i Opštinskog tima za zaštitu i spašavanje („Službeni list CG”, br. 81/2020). Stoga je, u saradnji sa Njemačkom agencijom za međunarodnu saradnju – GIZ, organizovana i sprovedena navedena obuka za pripadnike Opštinskog tima za zaštitu i spašavanje opštine Danilovgrad i tom prilikom je, shodno Programu osposobljavanja za rukovođenje i koordiniranje u zaštiti i spašavanju, ukupno 17 članova Opštinskog tima prošlo obuku za rukovođenje i koordiniranje u zaštiti i spašavanju na lokalnom nivou. Članovi ovog tima su se kroz prezentacije i praktične primjere upoznali sa načinom rukovođenja i koordiniranja sa svim nadležnim organima lokalnih samouprava u cilju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i ublažavanja i otklanjanja posljedica elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća na nacionalnom i lokalnom nivou.

Obuka **Andragoško osposobljavanje kadra koji radi u obrazovanju odraslih**, sprovedena je za 11 službenika Ministarstva unutrašnjih poslova sa ciljem da kroz teorijski i praktičan rad unaprijede znanja i vještine iz oblasti andragogije, didaktike i metodike. Potreba za ovakvom obukom proistekla je iz činjenice da je otvaranjem Trening centra za zaštitu i spašavanje u Podgorici potrebno obezbijediti određeni broj licenciranih predavača i ispitivača iz ove oblasti, a koji su andragoški licencirani za poslove rada sa odraslim osobama.

4.2 Planiranje u zaštiti i spašavanju

Vlada Crne Gore donijela je kao što je već konstatovano Nacionalni plan zaštite i spašavanja od radijacionih i nuklearnih nesreća.

Direktorat za zaštitu i spašavanje dao je dvije saglasnosti na opštinske planove za zaštitu i spašavanje, i to na Plan zaštite i spašavanja od ekstremnih meteoroloških pojava opštine Pljevlja i Plan zaštite i spašavanja od klizišta i odrona opštine Bijelo Polje; na 63 preduzetna plana za zaštitu i spašavanje od požara i jedan preduzeti plan zaštite i spašavanja od tehničko-tehnoloških nesreća.

4.3 Administrativni postupci

U oblasti **upravnog rješavanja**, na osnovu zahtjeva, donijeto je ukupno 2448 rješenja, dozvola, odobrenja, evidencija, saglasnosti i mišljenja, upućeno 312 zahtjeva prema nadležnim ministarstvima radi izdavanja odobrenja za tranzit kontrolisane robe sa kontrolne liste naoružanja i vojne opreme.

Doneseno je na osnovu:

pregledane tehničke dokumentacije:

- ✚ 513 protivpožarnih saglasnosti na revidovanu tehničku dokumentaciju,
- ✚ 47 mišljenja na nacrt urbanističko tehničkih uslova,
- ✚ 21 pozitivno mišljenje na tehničku dokumentaciju s aspekta zaštite od požara, eksplozija i havarija za maloprodajne objekte za prodaju pirotehničkih sredstava (pirošopove),

podnijetih zahtjeva za prevoz i tranzit naoružanja, vojne opreme:

- ✚ 261 rješenje za transport naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namjene,
- ✚ 166 saglasnosti za uvoz/izvoz naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namjene Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma,
- ✚ 14 mišljenja za bezbjedan smještaj oružja i municije,
- ✚ 10 rješenja za transport oružja,
- ✚ 10 mišljenja Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma za uvoz/izvoz eksplozivnih materija,
- ✚ Upućena su 104 zahtjeva Ministarstvu vanjskih poslova u cilju izdavanja odobrenja za tranzit kontrolisane robe sa kontrolne liste naoružanja i vojne opreme,
- ✚ upućena su 104 zahtjeva Ministarstvu odbrane u cilju izdavanja odobrenja za tranzit kontrolisane robe sa kontrolne liste naoružanja i vojne opreme,
- ✚ upućena su 104 zahtjeva Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma u cilju izdavanja odobrenja za tranzit kontrolisane robe sa kontrolne liste naoružanja i vojne opreme,

podnijetih zahtjeva za prevoz eksplozivnih materija i radioaktivnog materijala, zahtjeva za nabavku eksplozivnih materija, zahtjeva za promet i vršenje djelatnosti miniranja:

- ✚ 794 rješenja za transport eksplozivnih materija pri izvozu, tranzitu i uvozu i u unutrašnjem transportu,
- ✚ 182 rješenja za nabavku eksplozivnih materija,
- ✚ 12 saglasnosti za prevoz radioaktivnog materijala i izvora jonizujućeg zračenja,
- ✚ 1 dozvola za stavljanje u promet eksplozivnih materija,

- ✚ 1 rješenje o ukidanju dozvole za vršenje djelatnosti miniranja,
- ✚ 3 dozvole za vršenje djelatnosti miniranja,

podnijetih zahtjeva za izvođenje javnih vatrometa i prevoz pirotehničkih sredstava:

- ✚ 47 rješenja za izvođenje javnog vatrometa,
- ✚ 37 rješenja za prevoz pirotehničkih sredstava.

Evidentirana su tri privredna društva za obavljanje poslova ispitivanja, servisiranja i održavanja protivpožarnih aparata, 3 rješenja o verifikaciji ADR Sertifikata za savjetnika za bezbjednost, 231 Uvjerenje za utovar/istovar opasnih materija i 93 ADR sertifikata za vozače.

4.4 Ostale aktivnosti iz osnovne nadležnosti

Poslove inspeksijskog nadzora u okviru nadležnosti Direktorata za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova vrše inspektori Direkcije za inspeksijski nadzor u skladu sa zakonom kojim je uređen inspeksijski nadzor i posebnim zakonima i propisima u oblasti zaštite i spašavanja, prevoza opasnih materija, proizvodnje, prometa, nabavke, skladištenja i upotrebe eksplozivnih materija, skladištenja, držanja, prometa, rukovanja i upotrebe zapaljivih tečnosti i gasova i dr, a u skladu sa godišnjim planom i dinamikom rada.

Izvršeno je **395 inspeksijskih nadzora** u 2022. godini.

Inspeksijski nadzori po subjektima nadzora:

- Proizvodni, skladišni i prodajni objekti eksplozivnih materija.....	44
- Skladišta i objekti za promet zapaljivih tečnosti i gasova.....	117
- Kontrola prevoza opasnih materija.....	12
- Skladišta i prodajni objekti boja i lakova.....	7
- Ustanove (obrazovne, zdravstvene i dr).....	57
- Ugostiteljski objekti.....	61
- Otvoreni prostori (parkovi, dvorišta javnih ustanova i dr.).....	12
- Opštinski organi.....	2
- Ostali subjekti nadzora.....	83

Sačinjeno:

- Ukupan broj inspeksijskih pregleda/akata/službenih zabilješki i dr.....	395
- Broj zapisnika o izvršenom inspeksijskom pregledu.....	321
- Broj službenih zabilješki i dr. akata	19
- Broj donijetih rješenja.....	7
- Zaključaka o obustavljanju postupka protiv subjekta nadzora.....	141
- Broj izdatih prekršajnih naloga	1
- Broj podnijetih krivičnih prijava ili drugih prijava.....	1
- Ostale upravne mjere i radnje.....	226

Operativno-komunikacioni centar 112 (OKC 112) Direktorata za zaštitu i spašavanje tokom 2022. godine ukupno je primio 220.220 poziva, od čega: OKC 112 Podgorica 66.472, OKC 112 Bijelo Polje 52.980 i OKC 112 Bar 40.343 poziva. Nije odgovoreno na 60.425 poziva, jer su to bili pozivi od jednog zvona prema broju 112 na koji operateri nijesu mogli stići da se jave.

Od ukupnog broja poziva broj slučajeva bio je 14.997, i to: u OKC 112 Podgorica 5.459, OKC 112 Bijelo Polje 3.713 i OKC 112 Bar 5.825 slučajeva. Ovi slučajevi zahtijevali su

određenu intervenciju nadležnih službi, i to: Uprave policije – 7.728, Zavoda za hitnu medicinsku pomoć – 5.496, službi zaštite i spašavanja – 1.608 i Direktorata za zaštitu i spašavanje – 165.

Statistički gledano po mjesecima: u januaru je primljeno 14.036 poziva, februaru 13.847, martu 16.471, aprilu 16.049, maju 17.753, junu 19.193, julu 24.375 avgustu 24.247, septembru 17.777, oktobru 18.641, novembru 17.703 i u decembru 20.128 poziva.

OKC 112 koordinirao je 55 akcija spašavanja u planinama u kojima je spašena 91 osoba (12 crnogorskih i 79 stranih državljana, dok je 9 osoba preminulo – 6 crnogorskih i 3 stranih državljana).

Tokom požarne sezone, na osnovu zahtjeva službi zaštite i spašavanja, preko OKC 112 su 40 puta angažovani helikopteri Vojske Crne Gore i 38 puta vazduhoplovi Direkcije-avio helikopterske jedinice MUP-a koji su izviđali teren i gasili požare u opštinama Nikšić, Herceg Novi, Cetinje, Podgorica, Kotor, Bar, Danilovgrad i Plužine.

Službenici OKC 112 i Državnog centra Ravnateljstva civilne zaštite MUP-a Republike Hrvatske su koristeći NICS sistem (sistem za koordinaciju i upravljanje u hitnim situacijama) koordinirali prekogranične aktivnosti gašenja požara sa Republikom Hrvatskom i mapiranjem požara u NICS sistemu davali geolokacije za ispuštanje vode, te pozicije bazena za prihvatanje vode. Istom prilikom su vazduhoplovne jedinice MUP-a Crne Gore i MUP-a Hrvatske dobijale uživo sliku sa terena pogođenog požarima i mapirane lokacije požarišta, površinu i smjer širenja požara. Tokom trajanja požarne sezone službenici OKC 112 su davali tehničku podršku Operativnom štabu za zaštitu i spašavanje obezbjeđujući kroz NICS sistem potrebne digitalne mape, meteorološku sliku, satelitsko praćenje požara (EFIS, Copernicus, NASA), mapiranje svih požarišta na teritoriji Crne Gore, georeferencirane slike sa terena i video iz dronova Direktorata za zaštitu i spašavanje – Dron tima.

Crna Gora je početkom 2022. godine preuzela od Bosne i Hercegovine godišnje predsjedavanje *Regionalnim savjetodavnim komitetom za traganje i spašavanje u civilnom vazduhoplovstvu (RASARAC)* čiji je član ekspertske grupe predstavnik OKC 112. Predstavnik OKC 112 kao lider radne grupe II ekspertske grupe u okviru Regionalnog savjetodavnog komiteta za traganje i spašavanje u civilnom vazduhoplovstvu (RASARAC), u saradnji sa predstavnikom Agencije za civilno vazduhoplovstvo, izradio je draft verziju Operativnog sporazuma za traganje i spašavanje u civilnom vazduhoplovstvu koji će biti sklopljen između institucija nadležnih za poslove traganja i spašavanja u civilnom vazduhoplovstvu zemalja članica komiteta.

U okviru aktivnosti RASARAC-a obučeno je 5 službenika OKC 112 Podgorica koji rade na poslovima traganja i spašavanja u civilnom vazduhoplovstvu (u daljem tekstu SAR). Navedeni službenici prošli su osnovnu obuku za rukovodice misije traganja i spašavanja (SMC – SAR Mission Coordinators Basic Course) i obuku za SAR menadžera (SAR Manager Course) na prestižnom Centru za traganje i spašavanje (JRCC) u Larnaki, na Kipru.

Nastavljena je saradnja sa multinacionalnom korporacijom GOOGLE, firmom Ericsson Nikola Tesla i operatorima mobilne telefonije Telekom, Telenor i Mtel na unapređenju sistema za dobijanje satelitskih lokacija pozivaoca na hitni broj 112 sa android uređaja.

Sa predstavnicima multinacionalne tehnološke kompanije APPLE otpočeta je komunikacija u cilju implementacije naprednog satelitskog lociranja za pozive na broj 112 sa uređaja sa iOS operativnim sistemom.

Tokom 2022. godine, realizovane su i sljedeće veoma značajne aktivnosti:

- ✚ *Obilježen je 11. februar, Dan jedinstvenog evropskog broja za hitne situacije „112”.* Tog dana su Centar 112 u Bijelom Polju posjetili učenici sedmog razreda OŠ „Risto

Ratković“. Kroz interakciju sa učenicima ukazano je na značaj OKC 112 kao subjekta sistema zaštite i spašavanja.

- ✚ *Obilježen je 1. mart – Dan zaštite i spašavanja u Crnoj Gori i Međunarodni dan civilne zaštite.* Ovom prilikom dodijeljene su nagrade i priznanja učesnicima zaštite i spašavanja za doprinos u razvoju sistema zaštite i spašavanja u prethodnoj godini. U susret ovom danu maturantima srednje škole „Mladost“ u Tivtu održano je edukativno predavanje na temu zaštite i spašavanja u Crnoj Gori i sprovedena vježba evakuacije u OŠ „Jugoslavija“ u Baru (1232 učenika u dvije smjene).
- ✚ *Obilježen je 13. oktobar – Međunarodni dan smanjenja rizika od katastrofa* na način što je Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a organizovao predavanja na temu smanjenja rizika od katastrofa u više osnovnih škola u Crnoj Gori.
- ✚ Realizujući aktivnosti iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa 2018-2023, za 2022. godinu, kroz 5 dvodnevnih seminara koji su održani u Kolašinu, Bijelom Polju, Podgorici i Kotoru, kao i dva seminara na temu „Psihosocijalna podrška djeci/učenicima u stresnim situacijama“ izvršena je edukacija nastavnog osoblja za sprovođenje međupredmetne oblasti *Obrazovanje u oblasti smanjenja rizika od katastrofa*. Edukacija je sprovedena u saradnji sa Zavodom za školstvo, a prisustvovalo je ukupno 277 vaspitača, nastavnika i direktora škola.
- ✚ Sprovedeno je više kampanja u organizaciji i realizaciji područnih jedinica za zaštitu i spašavanje sa ciljem podizanja svijesti građana o opasnostima od požara, poplava, zemljotresa i drugih nepogoda, kao i značajan broj vježbi evakuacije nastavnog i vannastavnog osoblja i učenika osnovnih i srednjih škola.
- ✚ Direktorat za zaštitu i spašavanje je u toku 2022. godine, u skladu sa odredbama Pravilnika o programu i načinu polaganja drugog stručnog ispita za rad u državnim organima („Službeni list CG“, broj 18/15), organizovao polaganje drugog stručnog ispita za rad u državnim organima u oblasti zaštite i spašavanja. Tokom 2022. godine organizovana su četiri ispitna roka za polaganje drugog stručnog ispita za rad u državnim organima u oblasti zaštite i spašavanja, i to: 23.02, 12.04, 16.08. i 19.10.2022. godine. Ukupno je bilo prijavljeno 149 kandidata, a ispit su položila 133 kandidata od kojih sa V, VI i VII stepenom školske sprema 24, a sa III i IV stepenom školske sprema 109 kandidata.
- ✚ Shodno Zakonu o prevozu opasnih materija („Službeni list Crne Gore“, br. 33/14 i 13/18), od strane komisije koju čine predstavnici Direktorata za zaštitu i spašavanje, Ministarstva kapitalnih investicija i Centra za stručno obrazovanje, izvršena je provjera znanja kandidata koji obavljaju poslove prevoza opasnih materija i kandidata koji vrše utovar i istovar opasnih materija. Na osnovu navedenog izdato je 231 Uvjerenje za utovar/istovar opasnih materija i 93 ADR sertifikata za vozače koji prevoze opasne materije.
- ✚ Ministar unutrašnjih poslova je Rješenjem 01 broj 078/22-32959 od 6. oktobra 2022. godine obrazovao Komisiju za pripremu javnog konkursa za raspodjelu sredstava fonda sredstava za zaštitu i spašavanje i vrednovanje projekata za zaštitu i spašavanje. Na sastanku, koji je održan 18. novembra 2022. godine, Komisija je vrednovala predloge projekata koji su dostavljeni za finansiranje na osnovu javnog konkursa i utvrdila predlog za raspodjelu sredstava fonda sredstava za zaštitu i spašavanje za 2022. godinu. Na javni konkurs za raspodjelu 95.368,41 eura podnešeno je 19 predloga projekata od kojih je Komisija izabrala 10 kojima je raspodijeljeno 94.776,71 eura. Komisija je Rang listu i Predlog za raspodjelu sredstava fonda sredstava za zaštitu i spašavanje dostavila ministru unutrašnjih poslova, koji je donio Odluku o raspodjeli tih sredstava. Ugovor o načinu

isplate i korišćenju sredstava, izvještavanju i nadzoru nad realizacijom projekta potpisan je sa dobitnicima sredstava Fonda sredstava za zaštitu i spašavanje, 23. decembra 2022. godine. Korisnici sredstava za 2022. godinu su: Opština Mojkovac – projekat *Nabavka zaštitne opreme (odijela i kacige) za prilaz vatri za vatrogasce Službe zaštite i spašavanja* (9.716,30 €); Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore – projekat *Pravovremena prevencija šumskih požara u Nacionalnom parku "Prokletije"* (9.480,00 €); Opština Žabljak – projekat *Nabavka akumulatorskog spasilačkog alata sa pratećom opremom* (9.000,00 €); Opština Berane – projekat *Efikasniji sistem zaštite i spašavanja u Beranama* (9.940,00 €); Savez radio amatera Crne Gore – projekat *Digitalizacija sistema radio-amaterskih komunikacija u Crnoj Gori i opremanje pokretnog centra veze* (9.255,00 €); Dobrovoljno vatrogasno društvo "Brestice" Trubjela-Nikšić – projekat *Opremljeno DVD (dobrovoljno vatrogasno društvo) spremno za akciju* (9.957,00 €); Opština Plužine – projekat *Kroz povećanu bezbjednost do zajedničkog cilja!* (8.944,00 €); Opština Nikšić – projekat *Nabavka intervencijske opreme za Službu zaštite i spašavanja opštine Nikšić* (9.745,00 €); Opština Kotor – projekat *Povećanje operativne sposobnosti Službe zaštite i spašavanja Kotor za reagovanje u slučaju spašavanja na moru, zemljotresa – spašavanja iz ruševina, gašenja strukturnih požara, spašavanja prilikom poplava i sličnih spasilačkih intervencija* (9.990,00 €) i Dobrovoljno vatrogasno društvo Krtoli – projekat *Opremljenost DVD Krtoli i oprema/trening za prvu pomoć članova 3 DVD društva* (8.749,41 €).

- ✚ Praćena je realizacija projekata koji su se finansirali iz sredstava Fonda sredstava za zaštitu i spašavanje za 2021. godinu.
- ✚ Realizovale su se aktivnosti iz Plana pripreme ljetnje turističke sezone 2022. godine.
- ✚ Održana je VIII konferencija Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa, 20. decembra 2022. godine.
- ✚ Sprovodile su se aktivnosti na izradi Nacrta mape puta za zaštitu od hemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih prijetnji i rizika (HBRN), suzbijanje proliferacije oružja za masovno uništenje i onemogućavanje njihovog dospijevanja u ruke nedržavnih aktera, za period 2022-2027. godine.
- ✚ Učestvovalo se u radu Nacionalnog tijela za neproliferaciju oružja za masovno uništenje. Održan je sastanak 29. aprila 2022. godine u vezi sa sprovođenjem vježbe u Crnoj Gori (HBRN) pod pokroviteljstvom CoE (Centra izvrsnosti) i Međuregionalnog instituta Ujedinjenih nacija za istraživanje kriminaliteta i pravde – UNICRI. Dostavljena je Informacija Ministarstvu vanjskih poslova u vezi s najvažnijim aktivnostima u oblasti HBRN, radi pripreme za sastanak nacionalnih koordinatora u okviru HBRN Centra izvrsnosti Evropske komisije.
- ✚ Učestvovalo se u radu Radne grupe za razmatranje pitanja stanja bazena crvenog mulja, koju je formiralo Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma za period od 4. maja do 30. decembra 2022. godine. Sastanci su održani 5. maja, 25. maja, 21. juna i 18. jula 2022. godine.

4.5 Sprovođenje mjera zaštite i spašavanja

Kontinuirano je praćeno stanje zaštite i spašavanja na područjima opština u Crnoj Gori sa stanovišta ugroženosti od elementarnih nepogoda, sa nivoa Direktorata za zaštitu i spašavanje i u skladu sa teritorijalnim nadležnostima područnih jedinica za zaštitu i spašavanje. Konstantno se

sarađivalo sa opštinskim službama zaštite i spašavanja, specijalističkim jedinicima i dobrovoljnim vatrogasnim društvima, s tim što treba istaći da su pojedine službe zaštite i spašavanja, odnosno njihovi komandiri, kao što su Podgorica, Nikšić i Herceg Novi tu saradnju sveli na minimum ili je potpuno prekinuli, što je nedopustivo. U 2022. godini, naglasak je dat na zajedničke aktivnosti u sklopu mjera i aktivnosti opštinskih timova za zaštitu i spašavanje, a sprovodile su se mjere iz oblasti zaštite i spašavanja od požara, poplava i ekstremnih meteoroloških pojava.

4.5.1 Zaštita i spašavanje od požara

Pripremajući se za period pojačane požarne opasnosti u 2022. godini, Direktorat za zaštitu i spašavanje je u saradnji sa ostalim subjektima sistema zaštite i spašavanja, kao i prethodnih godina, realizovao niz preventivnih aktivnosti, kako bi što spremnije dočekali požarnu sezonu.

U tom pogledu, vršeni su inspekcijski nadzori, upućivani dopisi kojima je subjektima sistema zaštite i spašavanja ukazano na obaveze sprovođenja zakona iz ove oblasti, održavani su sastanci i realizovani značajni programi i projekti. Inspektori za zaštitu i spašavanje u kontinuitetu su vršili nadzor nad sprovođenjem Zakona o zaštiti i spašavanju, a naročito u periodu pripreme za nastupajuću požarnu sezonu 2022. godine. Njihove aktivnosti najviše se odnose na kontrolu i nadzor javnih preduzeća koja gazduju parkovima i zelenim površinama u svim opštinama u Crnoj Gori, kao i privrednim društvima koja gazduju šumama u Crnoj Gori (Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, JP Nacionalni parkovi itd.). Shodno odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i Nacionalnom planu zaštite i spašavanja od požara definisan je način koordiniranja i rukovođenja ministarstava, organa državne uprave, jedinica lokalne samouprave i privrednih društava na sprovođenju mjera i aktivnosti zaštite i spašavanja od požara na otvorenom prostoru. Na taj način preciziran je način saradnje među institucijama nadležnim za djelovanje u slučaju nastanka požara na otvorenom prostoru.

Direktorat za zaštitu i spašavanje je podsjetio lokalne samouprave koje nijesu izradile svoje planove za zaštitu i spašavanje od požara da to učine u najkraćem roku, a opštine koje su ih donijele da je potrebno da vrše njihovo redovno ažuriranje. Posebno se insistira na izradi planova zaštite i spašavanja od požara kod privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika jer broj izrađenih planova još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou.

Takođe, traženo je od svih u sistemu zaštite i spašavanja da obavijeste Direktorat za zaštitu i spašavanje, o raspoloživim materijalnim i ljudskim resursima uz apostrofiranje napretka u odnosu na prethodnu godinu, kao i da dostave imena odgovornih lica za sprovođenje mjera zaštite od požara sa ažuriranim brojevima telefona i mejl adresama.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je 3. juna 2022. godine, organizovalo sastanak sa komandirima opštinskih službi zaštite i spašavanja. Na sastanku su opštinske službe predstavile raspoloživa sredstva i potencirali mjere koje će sprovesti u cilju što bolje pripremljenosti za požarnu sezonu. Sastanku je od 23 komandira službi zaštite i spašavanja prisustvovalo svega 9 komandira (Pljevlja, Berane, Andrijevića, Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin, Cetinje, Kotor i Bar), dok su od 14 komandira koji nijesu prisustvovali svoje odsustvo obrazložili samo komandir iz Danilovgrada i sa Žabljaka. Novi sastanak sa odsutnim komandirima zakazan je za 8. jun, ali su na sastanak došla svega 4 komandira (Ulcinj, Budva, Danilovgrad i Šavnik), dok komandiri iz Herceg Novog, Tivta, Nikšića, Podgorice, Žabljaka, Rožaja, Plava, Petnjice, Gusinja i Plužina nijesu došli.

Sastanak sa učesnicima sistema zaštite i spašavanje na nacionalnom nivou održan je 9. juna 2022. godine, na kome su prisustvovali predstavnici Vojske Crne Gore, Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, JP Nacionalni parkovi, Željezničke infrastrukture i Agencije za zaštitu životne sredine. Tema sastanka bila je analiza sprovođenja preventivnih mjera i pripremljenosti za odgovor na požare na otvorenom prostoru i u šumama tokom predstojeće požarne sezone. Konstatovano je da su za gašenje požara iz vazduha raspoloživi jedan avion AT 802 i jedan helikopter AB 412, dva pilota protivpožarnih aviona i dva pilota helikoptera po završenim planiranim obukama Avio-helikopterske jedinice, kao i multifunkcionalni robotički sistem i 5 dronova koje je Direktorata za zaštitu i spašavanje nabavio realizujući brojne međunarodne projekte, a služe za izviđanje, pretragu i snimanje terena prilikom spašavanja, pojave požara, poplava, saobraćajnih udesa i drugih nesreća. Za upravljanje ovim dronovima obučeno je 7 službenika Direktorata za zaštitu i spašavanje. Na sastanku je istaknuto i da Vazduhoplovstvo Vojske Crne Gore raspolaže sa dva operativna helikoptera (osim u junu mjesecu kada je zbog periodičnog – godišnjeg tehničkog pregleda na jednom helikopteru, u operativnoj upotrebi jedan helikopter) čiji je kapacitet podvjesnog vedra za gašenje požara na helikopteru 1500 litara. Takođe, navedeno je da Vazduhoplovstvo Vojske Crne Gore raspolaže sa 4 posade osposobljene za zadatke gašenja požara upotrebom podvjesnog vedra na helikopteru Bell 412 EP/EPI i da je Vojska Crne Gore u mogućnosti da angažuje 50 do 100 vojnika iz svog sastava kao ispomoć drugim institucijama.

U okviru projekta *Nepogode ne poznaju granice 2*, koji sprovodi FORS Montenegro – Fondacija za razvoj sjevera Crne Gore u partnerstvu sa Prefekturom Skadar u cilju jačanja kapaciteta ljudi, institucija i službi koji se bave poslovima zaštite i spašavanja i smanjena rizika od katastrofa kroz edukaciju i podizanje nivoa svijesti građana, modernizaciju opreme i unapređenje saradnje u ciljnom području, realizovana je dvodnevna obuka za predstavnike institucija i službi iz Crne Gore i Albanije koje se bave poslovima zaštite i spašavanja na temu *Primjeri dobre prakse u upravljanju zaštitom i spašavanjem u slučaju požara*. Obuku je pohađalo 25 učesnika koji su imali priliku da unaprijede znanja iz oblasti upravljanja u slučajevima požara, saradnji službi sistema zaštite i spašavanja, kao i o modelima dobre prakse, izazovima u ovoj oblasti i sličnim temama koje su predstavili treneri iz Hrvatske. Glavne ciljne grupe projekta u Crnoj Gori su opštinske službe zaštite i spašavanja iz Glavnog grada Podgorica, Prijestonice Cetinje, Bara, Ulcinja, Budve, Danilovgrada, Andrijevice, Berana, Plava, Petnjice, Gusinja i Rožaja, Direktorata za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova i Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore. Takođe, u Podgorici je kroz isti projekat, u periodu od 30. maja do 3. juna 2022. godine, realizovana obuka *Zaštita i spašavanje u slučaju požara* za 21 pripadnika navedenih službi zaštite i spašavanja opština iz Crne Gore i 15 pripadnika vatrogasno-spasilačkih službi iz regiona Skadra.

U organizaciji Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a – Područne jedinice za zaštitu i spašavanje Herceg Novi, 25. i 26. maja 2022. godine održana su predavanja prvom razredu građevinskog smjera JU Srednje mješovite škole „Ivan Goran Kovačić” i prvom razredu gimnazije u JU Resursnom centru za sluh i govor „Dr Peruta Ivanović“ u Kotoru na temu smanjenja rizika od zemljotresa i požara. Učenici su se upoznali sa istorijatom zemljotresa na ovom seizmički aktivnom području, preventivnim mjerama, kao i sa načinom ponašanja prije, tokom i poslije zemljotresa. S obzirom na početak požarne sezone, edukacija učenika obuhvatila je i osnovne informacije o preventivnim mjerama, koje je neophodno sprovoditi radi smanjenja rizika od požara. Edukacija učenika prvog razreda gimnazije u JU Resursnom centru za sluh i govor „Dr Peruta Ivanović“ bila je prilagođena potrebama učenika ovog centra sa akcentom na aktivnosti koje je potrebno sprovoditi prije, tokom i nakon zemljotresa i požara. Ova predavanja

su aktivnost u okviru projekta BALANCE – *Upravljanje zemljotresima većih razmjera na zapadnom Balkanu kroz zajedničke aktivnosti prekogranične saradnje.*

Takođe, u organizaciji Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a, 8. juna 2022. godine realizovano je osposobljavanje Opštinskog tima za zaštitu i spašavanje Danilovgrad kome su prisustvovali svi članovi tima na čelu sa rukovoditeljkom tima, predsjednicom Opštine Danilovgrad. Na kraju osposobljavanja sprovedena je štabna vježba na temu reagovanja u slučaju šumskog požara na teritoriji opštine Danilovgrad na kojoj su članovi Opštinskog tima kroz diskusiju testirali i uvježbavali procedure rukovođenja, koordiniranja i komunikacije u slučaju šumskog požara.

Naglašavamo i činjenicu da je u prethodnom periodu kontinuirano vršena edukacija učenika i zaposlenih u školskim ustanovama, s akcentom na sprovođenje preventivnih, operativnih i sanacionih mjera zaštite i spašavanja od požara i drugih elementarnih nepogoda, kao i na aktivnosti koje se sprovode u slučaju izvođenja evakuacije.

Važno je istaći da su pripremajući se za požarnu sezonu, sve opštine sa povećanim požarnim rizikom imale obavezu održavanja sastanaka opštinskih timova za zaštitu i spašavanje radi preciznog definisanja svih obaveza subjekata sistema zaštite i spašavanja na lokalnom nivou, kao i procedura njihovog angažovanja.

Dakle, pripremajući se za požarnu sezonu, preduzeto je niz preventivnih mjera i radnji, koje bi trebalo da rezultiraju boljim i kvalitetnijim odgovorom svih subjekata u sistemu kada je u pitanju zaštita i spašavanje od požara.

Tokom požarne sezone, u slučajevima kada su požari prevazilazili kapacitete opštinskih službi zaštite i spašavanja angažovane su Avio-helikopterska jedinica MUP-a i helikopteri Vojske Crne Gore.

Avio-helikopterska jedinica MUP-a, tokom 2022. godine, gasila je požare na lokacijama: Kruševik-Virpazar, Gola Glava, Lipova Ravan, Vojnik, Kupusca, Zelenički Kabao, Krševo, Jasenovo Polje, Bogetići, Brijeg, Korita, Kržanja, Kamenik, Radovče, Kokoti, Šteke, Farmaci, Seoce, Bratonožići, Mala Rijeka, Bandići, Donji Zagarač, Bijela Gora, Nudo, Vilusi, Njivice, Bjelotina, Stoliv, Vrmac, Osječenica, Ceklin i Rijeka Crnojevića.

Protivpožarna avijacija Avio-helikopterske jedinice, u periodu od 1. januara do 31. decembra 2022. godine ostvarila je ukupno 121:06 čas letenja ili 387 letova (trenaža – 30:54 časova ili 122 leta; gašenje požara – 90:12 časova ili 265 letova) i ukupno je odbačeno oko 795.000 litara vode. Ukupan nalet helikoptera u 2022. godini je 24h 00 min, a ukupan broj letova 78.

Tip vazduhoplova	Nalet (h)	Broj letova
Protivpožarni avion AT 802, s/n 0711, registarska oznaka 4O-EAD	121:06	387
Protivpožarni avion AT 802A s/n 0611, registarska oznaka 4O-EAC	0	0
Helikopter AB 212 s/n 5712, registarska oznaka 4O-HCC	0	0
Helikopter AB 412 s/n 25908, registarska oznaka 4O-HEK	24:00	78

Tabela 1: Nalet i broj letova vazduhoplova Avio-helikopterske jedinice u 2022. godini

Organizacija za održavanje vazduhoplova ME.145.0004 i organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti ME.MG.0004 Avio-helikopterske jedinice je u kontinuitetu obezbjeđivala ispravnost i kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova, kao i izradu priručnika i reviziju priručnika koji su u upotrebi u Avio-helikopterskoj jedinici, koji odobrava Agencija za civilno vazduhoplovstvo. Raspisani su tenderi za opravku-servisiranje protivpožarnih aviona i servisiranje helikoptera AB 212.

Helikopteri Vojske Crne Gore su u 2022. godini gasili požare na lokacijama Jasenova, Međuriječje, Šteke i Brskut u martu, Veruša u aprilu, Vojnik, Zelenika, Plužine, Bogetići, Nedajno, Durmitor i Grahovo u julu, Nudo, Njivice, Grahovo, Osječnica, Herceg Novi, Vrmac, Sitnica, Bogetići, Igalo, Morinj, Bijela, Perast, Risan i Bar u avgustu i Ulcinj u septembru. Ukupan nalet helikoptera je 178:15 časova, a utrošak vode 1099 tona.

4.5.2 Uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava

Službenici Odsjeka za NUS, tokom 2022. godine, realizovali su 242 aktivnosti⁶ iz domena svoje nadležnosti i tom prilikom je prikupljeno oko 14 tona NUS-a. Pored toga u 85 navrata je vršena asistencija službenicima Uprave policije i Forenzičkog centra na poslovima vezanim za pronalaženje, transport i vještačenje eksplozivnih naprava.

Realizovano je i uništavanje 10 tona NUS-a koji je prikupljen u prethodnom periodu, a čije je uništavanje u skladu sa tenderima realizovano u kompaniji „Poliex” u Beranama. Projekat uništavanja finansira Vlada SAD kroz saradnju sa ITF-om.

Izvršeno je i uništavanje 28 neeksplozivnih ubojnih sredstava na licu mjesta, jer je njihov transport bio veoma rizičan.

Pored pomenutih aktivnosti na kopnu, službenici Odsjeka za NUS izvršili su vađenje eksplozivnih sredstava iz mora i rijeka. Tom prilikom izvađene su 243 topovske granate.

U organizaciji Ambasade SAD i Federalnog biroa za istrage – FBI, u periodu od 4. do 15. aprila 2022. godine, dva službenika Odsjeka za NUS pohađala su obuku za otkrivanje, uništavanje i onesposobljavanje improvizovanih eksplozivnih naprava (CIED).

Tokom 2022. godine, otpočeo je projekat (izvršeno vrednovanje ponuda) za adaptaciju magacina Rogame, koji će se realizovati tokom 2023. godine.

5. MEĐUNARODNA SARADNJA

U okviru međunarodne saradnje u 2022. godini realizovan je veliki broj aktivnosti na ovom polju, kao i na ispunjavanju obaveza u okviru pregovaračkih poglavlja za pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji. Ove aktivnosti odnosile su se, prije svega, na učešće u radu radnih grupa za pregovaračka poglavlja, pripremu sporazuma o bilateralnoj saradnji, izradu izvještaja o napretku i drugih dokumenta, učešće na raznim seminarima, konferencijama, kursevima, obukama, štabnim i terenskim vježbama, realizaciju velikog broja programa i projekata koji su podržani od strane EU, NATO-a i drugih međunarodnih organizacija itd.

⁶ Detaljni podaci o angažovanju Odsjeka za NUS u periodu od 01.01. do 31.12. 2022. godine dati su u Prilogu broj 7.

5.1 Proces pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji

Po pitanju evropskih integracija učestvovalo se u radu radnih grupa za Pregovaračka poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe, 27 – Životna sredina i klimatske promjene, 30 – Vanjski odnosi i 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika. Izrađen je Prilog iz nadležnosti Direktorata za zaštitu i spašavanje za izradu I Priloga izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022. godinu, kao i Prilog za izradu II Priloga izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022. godinu uz vršenje dopuna. Učestvovalo se i u izradi nacrtu Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji – PPCG za period 2023-2024. godina.

5.2 Saradnja sa NATO-om

Tokom 2022. godine učestvovalo se u radu radnih interresornih grupa u vezi sa implementacijom NATO Ciljeva sposobnosti, kao i u radnoj grupi za izradu NATO mjera za odgovor na krize.

Aktivno se učestvovalo u međuresornim radnim tijelima i Radnim grupama NATO-a u kojima je prepoznat Direktor za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova.

Učestvovalo se u radu Interresorne komisije za NATO, kao i u radu grupe za organizaciju NATO štabne vježbe „Upravljanje u kriznim situacijama – CMX”. Aktivno se učestvovalo i u radnim tijelima NATO-a.

U okviru saradnje sa NATO-om, uspješno je realizovan, i u maju 2022. godine zaključen *Pilot projekat civilne napredne regionalne koordinacije u hitnim situacijama (ARCECP)*, koji predstavlja projekat NATO SPS programa „Naukom za mir i bezbjednost”, u okviru koga je izrađen i implementiran NICS sistem, web-bazirani sistem za koordiniranje, rukovođenje, kontrolu i razmjenu informacija u slučaju svih vrsta nesreća.⁷

5.3 Sporazumi

U proceduri je zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske unije o učešću Crne Gore u Mehanizmu za civilnu zaštitu Evropske unije – Vlada Crne Gore utvrdila je Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u Mehanizmu za civilnu zaštitu Evropske unije i prihvatila Sporazum između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u Mehanizmu za civilnu zaštitu Evropske unije na sjednici održanoj 20. oktobra 2022. godine (Zaključak Vlade Crne Gore broj: 07-6542/2 od 27. oktobra 2022. godine).

Održan je sastanak Stalne mješovite komisije za sprovođenje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Bosne i Hercegovine o saradnji u zaštiti od prirodnih i civilizacijskih katastrofa, u Podgorici, 24. februara 2022. godine. Predstavnici Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a Crne Gore i Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine u potpunosti su se usaglasili da se dosadašnja saradnja koja se temelji na bilatelarnoj osnovi odvijala solidno, ali da se ista treba unaprijediti, operacionalizovati i intenzivirati, kako bi se mogla ostvariti u svim aspektima upravljanja katastrofama. Dogovoreno je da će se u narednom periodu posebna pažnja obratiti na: razmjenu iskustava vezanih za članstvo u Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu i članstvu u EU, a koja tretiraju oblast zaštite i spašavanja; planiranje i

⁷ Informacije o ovom projektu nalaze se u podpoglavlju 5.5.1.

spvođenje preventivnih mjera za zaštitu od požara, poplava i drugih katastrofa karakterističnih za region i pogranični dio dvije zemlje; međusobno obavještanje o opasnostima, nastanku i posljedicama katastrofa, kao i na međusobnu pomoć pri zaštiti i spašavanju i uklanjanju posljedica katastrofa; saradnju u vezi sa razmjenom podataka i dokumenata iz oblasti zaštite i spašavanja; unapređivanje saradnje u okviru regionalnih inicijativa, te na zajedničko učešće u međunarodnim projektima.

Bilateralni sastanak između predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a i Nacionalne agencije za civilnu zaštitu Ministarstva odbrane Republike Albanije održan je 1. jula 2022. godine u Podgorici, na kome su razmijenjena mišljenja o dosadašnjoj ostvarenoj saradnji u oblasti zaštite i spašavanja, istaknuto zadovoljstvo zbog jačanja i unapređenja bilateralne saradnje, a ocijenjeno je da je potrebno da se ista dodatno unaprijedi, operacionalizuje i intenzivira shodno Sporazumu između Vlade Crne Gore i Savjeta Ministara Republike Albanije o saradnji i uzajamnoj pomoći u vanrednim situacijama. U vezi sa navedenim, u Tirani je 4. jula 2022. godine potpisan Operativni plan u oblasti zaštite i spašavanja, koji će omogućiti efikasnije spvođenje aktivnosti koje su planirane bilateralnim sporazumom između ove dvije države.

5.4 Mehanizam Unije za civilnu zaštitu – UCPM

U okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu realizovano je ukupno 28 aktivnosti, i to: sastanak generalnih direktora za civilnu zaštitu, onlajn sastanci Komiteta za civilnu zaštitu, sastanci u okviru UCPM posvećeni analizi kapaciteta u sistemima civilne zaštite, sastanci grupe za obuke – TPG, CWEG sastanak o ekspertima (ekspertska grupa Komisije za kapacitete u vezi baze eksperata), onlajn početni sastanak UCPM projekata u oblasti prevencije i pripremljenosti dodijeljenih u toku 2021. godine, sastanci HBRN radnog tima za zalihe spašavanja – praćenje aktivnosti UCPM iz oblasti HBRN, onlajn sastanak na temu plaćanja članstva u UCPM – ažuriranje Administrativnog sporazuma i buduća finansijska kontribucija i sastanak Nacionalnih trening koordinatora u okviru UCPM (Prag, Češka, od 11. i 12. oktobra 2022. godine). Učestvovalo se i na događaju posvećenom mladima u civilnoj zaštiti, koji je održan u Briselu i na kojem su prisustvovala dva predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje i u radu DPEG ekspertske grupe (Grupe za prevenciju katastrofa). Službenici Direktorata za zaštitu i spašavanje učestvovali su i na štabnim i modulskim vježbama (TTX3, TTX5, FX5 i HNS TTX) na raznim pozicijama – tim lideri ili članovi Tima EU za civilnu zaštitu – EUCPT i posmatrači. Službenik Direktorata za zaštitu i spašavanje učestvovao je u programu razmjene eksperata na temu korišćenja dronova u vanrednim situacijama, koji je održan na Kipru, od 1. do 5. novembra 2022. godine.

5.5 Programi i projekti

5.5.1 NATO SPS Pilot projekat civilne napredne regionalne koordinacije u hitnim situacijama

Direktorat za zaštitu i spašavanje – Operativno komunikacioni centar 112 uspješno je realizovao i u maju 2022. godine završio *Pilot projekat civilne napredne regionalne koordinacije u hitnim situacijama (Advanced Regional Civil Emergency Coordination Pilot – ARCECP G4968)*, u okviru NATO SPS naučnog programa „Naukom za mir i bezbjednost“. Glavni cilj ovog projekta bio je unapređenje sistema zaštite i spašavanja jačanjem lokalnog,

nacionalnog i međunarodnog odgovora na krize korišćenjem NICS sistema – novog naprednog sistema zadnje generacije za upravljanje i koordiniranje u kriznim/vanrednim situacijama. Ovim projektom NICS sistem je razvijen, implementiran i koristi se u svim partnerskim zemljama: Crnoj Gori, Hrvatskoj, Sjevernoj Makedoniji, Bosni i Hercegovini i SAD-u. Ovim sistemom se uvezuju sve jedinice prvog odgovora i ostale relevantne institucije u sistemu zaštite i spašavanja u jedinstven sistem za komunikaciju, koordinaciju i razmjenu podataka. Ovaj sistem, prije svega, omogućava bolju logistiku na terenu, tj. mogućnost da spasioци, mimo komunikacije, raspolazu sa svim neophodnim informacijama za aktuelnu nesreću/zbivanje.

NICS sistem svim korisnicima, kako donosiocima odluka tako i operativcima na terenu, donosi brojne olakšice i omogućava bolju organizaciju, planiranje i sprovođenje akcija. Dijeljenjem operativnih podataka u realnom vremenu, radnih mapa, lokacija svih učesnika, georeferenciranih slika, lajv strim materijala (sa dronova, IP izvora, kamera, termovizija, IR i sl.), generisanjem izvještaja sa terena i potrebne dokumentacije, te korišćenjem svih resursa dostupnih donosiocima odluka, NICS sistem značajno unapređuje sistem zaštite i spašavanja Crne Gore.

Navedenim projektom, pored razvijanja i implementacije NICS sistema kao glavnog cilja projekta, Direktor za zaštitu i spašavanje – OKC112 realizovao je sljedeće:

- ◆ Istraživački program rada mladih istraživača koji su u saradnji sa predstavnicima projektnog tima OKC112:
 - ✚ Izradili 112 MNE aplikaciju koja trenutno broji blizu 11.000 korisnika. Ova aplikacija je primarno dizajnirana da omogući bolji i brži odgovor na hitne pozive, dajući preciznu lokaciju korisnika operaterima 112 centra. Drugi aspekt djelovanja aplikacije je informativni. Direktor za zaštitu i spašavanje korisnicima aplikacije omogućava pristup svim bitnijim informacijama na jednom mjestu (informacijama od interesa za građane i turiste).
 - ✚ Kreirali Web aplikaciju za nacionalnu bazu resursa i adresni model kontakata za sistem zaštite i spašavanja. Ova aplikacija je zamišljena da donosiocima odluka omogući pregled i stanje svih državnih resursa, takođe, da državnim institucijama omogući vođenje svojih resursa i bitnih kontakata. Na ovaj način donosioci odluka i hitne službe dobijaju stvarno stanje i kontakte čime se značajno skraćuje vrijeme reagovanja prilikom akcija spašavanja.
 - ✚ Izradili Studiju pokrivenosti teritorije Crne Gore GSM signalom.
- ◆ Izrađene su NICS standardne operativne procedure (SOP) za međunarodnu saradnju sa prekograničnim efektom i SOP za nacionalni nivo djelovanja.
- ◆ Izrađen je Koncept operacija za ovaj sistem.
- ◆ Nabavljena su dva drona, vazdušni Matrice 300 i podvodni ROV, kao i prateća dodatna oprema za navedene dronove. Obezbijedena je obuka i licenciranje kadra OKC112 za navedene dronove i SAR akcije koje su u nadležnosti OKC112. Navedenim je omogućena upotreba dronova i spoljnih IP izvora u NICS sistemu za donosiocima odluka i OKC112 putem uživo prenosa sa terena.
- ◆ Nabavljena je brojna tehnička i terenska oprema za NICS sistem (laptopovi, terenski telefoni, tablet računari, serveri, mrežna oprema, terenska oprema za internet i komunikaciju, terenski štampači i ekrani visoke rezolucije, laptopovi i telefoni za obuke) čime je Direktor za zaštitu i spašavanje u potpunosti opremljen tehničkom opremom za NICS sistem i njegovu primjenu na terenu.
- ◆ Adaptirana je i tehnički opremljena prostorija Operativnog štaba za zaštitu i spašavanje, postavljena je računarska i HDMI mreža, komunikacioni rek, televizori/paneli visoke rezolucije i laptopovi za 21 člana navedenog štaba čime je isti stekao i uslove za

korišćenje modernih informaciono komunikacionih tehnologija, sistema i rješenja, kao i uslove za održavanje obuka za korišćenje navedenih sistema.

- ◆ Nabavljene su uniforme za službenike Direktorata za zaštitu i spašavanje.
- ◆ Nabavljeno je teretno terensko vozilo – kombi Fiat Doblo Maxi, za SAR aktivnosti Dron tima i prevoz opreme OKC112.
- ◆ Prikupljene su i inportovane u NICS sistem brojne digitalne mape i operativni podaci.

5.5.2 Projekat BALANCE – Upravljanje zemljotresima većih razmjera na zapadnom Balkanu kroz zajedničke aktivnosti prekogranične saradnje

Završen je **projekat BALANCE – Large Scale Earthquake Management at Western Balkans through Joint Cross Border Cooperation Activities – Upravljanje zemljotresima većih razmjera na zapadnom Balkanu kroz zajedničke aktivnosti prekogranične saradnje**, koji se implementirao u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu (Poziv za podnošenje predloga projekata – vježbe Mehanizma Unije za civilnu zaštitu) od 1. januara 2021. godine do 31. decembra 2022. godine. Konzorcijum za implementaciju projekta činilo je 14 organizacija iz: Crne Gore (Direktorat za zaštitu i spašavanje, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju i DOO PAG – Project Advisory Group), Hrvatske, Albanije, Bugarske, Italije, Grčke, Kipra i Španije. Koordinator projekta bio je Evropski univerzitet iz Kipra (EUC). Glavne projektne aktivnosti bile su organizovanje štabne vježbe, vježbe komandnog mjesta i terenske vježbe na temu zemljotresa u Crnoj Gori, u 2022. godini. Ukupna vrijednost projekta bila je 1.153.669,00 €, od čega je Evropska unija finansirala 939.418,02 €. Opredijeljeni iznos za Crnu Goru iznosio je 437.651,40 €, dok su odobrena sredstava za Ministarstvo unutrašnjih poslova – Direktorat za zaštitu i spašavanje 359.006,40 €, od čega je EU finansirala 305.155,44 € (85%).

Tokom 2022. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ◆ Nabavljen je dron vrijednosti 5.899,90 eura, kao i dvije prikolice za čamce vrijednosti 2.396,70 eura, za potrebe Direktorata za zaštitu i spašavanje.
- ◆ Održana je Finalna planska konferencija za pripremu BALANCE vježbi (štabne, vježbe komandnog mjesta i terenske), 31. maja i 1. juna 2022. godine, u Podgorici.
- ◆ Sprovedena je obuka na temu *Logistika u vanrednim situacijama i smjernice o regionalnom pristupu za podršku zemlje domaćina*, 13. i 14. juna 2022. godine, u Podgorici. Radionica je kroz prezentacije, razmjenu iskustava, informacija, znanja, naučenih lekcija i najboljih praksi, rad u posebno dizajniranim sesijama omogućila povećanje razumijevanja važnosti logistike u vanrednim situacijama i dala određene preporuke kada su u pitanju smjernice o regionalnom pristupu za podršku zemlje domaćina. Na obuci su učestvovali predstavnici Konzorcijuma projekta iz Crne Gore (Direktorat za zaštitu i spašavanje, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju i DOO PAG – Project Advisory Group), Albanije, Hrvatske, Bugarske, Italije, Grčke, Kipra i Španije.
- ◆ Realizovana je *regionalna štabna vježba na temu reagovanja u slučaju zemljotresa*, 15. i 16. juna 2022. godine u Kumboru. Na njoj je simuliran odgovor na razoran zemljotres jačine 6.6 jedinica Rihterove skale, koji je pogodio područje Herceg Novog. Na vježbi je učestvovalo 65 predstavnika Konzorcijuma projekta iz Crne Gore (Direktorat za zaštitu i spašavanje, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju i DOO PAG – Project Advisory Group), Albanije, Hrvatske, Bugarske, Italije, Grčke, Kipra i Španije. Pored predstavnika Konzorcijuma projekta na vježbi su učestvovali i predstavnici Uprave policije, Uprave

prihoda i carina, Crvenog krsta Crne Gore, opštinskih timova za zaštitu i spašavanje iz Kotora, Tivta i Herceg Novog i lokalnih službi i sekretarijata prije svega, službi zaštite i spašavanja iz Kotora, Tivta, Herceg Novog, Budve i Bara i Mreže za afirmaciju radioamaterskog pokreta – MARP. Tokom dva dana vježbe učesnici su testirali procedure koordiniranja i rukovođenja aktivnostima zaštite i spašavanja u slučaju razornog zemljotresa, uvježbavali i testirali uspostavljene procedure za traženje i primanje međunarodne pomoći preko Mehanizma Unije za civilnu zaštitu u slučaju razornog zemljotresa, u situaciji kada država nije u mogućnosti da se sopstvenim kapacitetima izbori sa posljedicama katastrofe, kao i uvježbavali sprovođenje EU smjernica za podršku zemlje domaćina. Vježba je pokazala veoma visok nivo saradnje i interoperabilnosti među svim subjektima na lokalnom, nacionalnom i regionalnom/međunarodnom nivou kada je u pitanju sprovođenje procedura za reagovanje u slučaju zemljotresa i korišćenja koncepta podrške zemlje domaćina.



Slike 1, 2, 3 i 4: Regionalna štabna vježba na temu reagovanja u slučaju zemljotresa, 15. i 16. jun 2022. godine, Kumbor

- ◆ Učestvovalo se na obuci na temu *Naučene lekcije iz zemljotresa, koji je pogodio Drač u novembru 2019. godine*, koja je sprovedena 4. i 5. jula 2022. godine u Tirani. Tokom obuke u Tirani, 4. jula 2022. godine, v.d. generalnog direktora Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a i generalni direktor Agencije za civilnu zaštitu Ministarstva odbrane Republike Albanije potpisali su Operativni plan u oblasti zaštite i spašavanja, koji će omogućiti efikasnije sprovođenje aktivnosti koje su planirane Sporazumom između Vlade Crne Gore i Savjeta Ministara Republike Albanije o saradnji i uzajamnoj pomoći u vanrednim situacijama.
- ◆ Sprovedena je *međunarodna terenska vježba na temu reagovanja u slučaju zemljotresa – BALANCE 2022*⁸, u periodu od 10. do 14. oktobra 2022. godine, na 12 lokacija u Kotoru,

⁸ Pogledati filmove o BALANCE 2022 vježbi:

<https://youtu.be/mjqspS6jOr4> (cijeli film) i <https://youtu.be/fcxYD9d73Ts> (skraćena verzija filma).

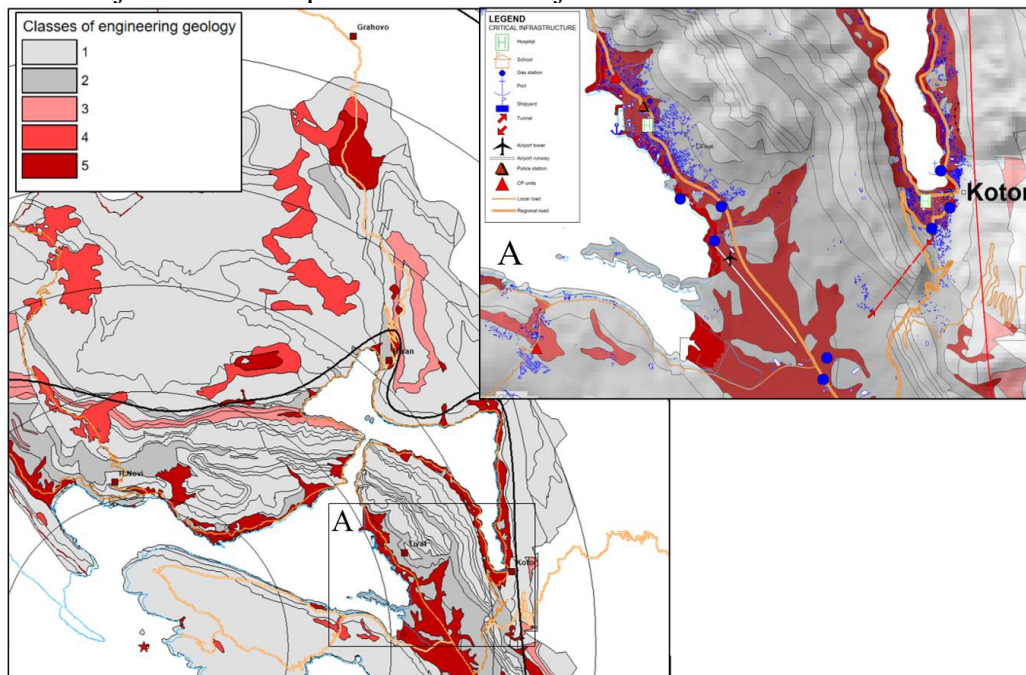
Tivtu i Herceg Novom, i to na lokacijama u Starom gradu Kotoru, zatim lokacijama Autoboka, bivša fabrika Rivijera, Resursni centar za sluh i govor „Dr Peruta Ivanović“ u Kotoru, Župa, Opatovo, Luštica i Tajno brdo. Kamp (baza operacije) za smještaj spasilačkih timova nalazio se na lokaciji nekadašnjeg hotela Fjord. Na vježbi je učestvovalo blizu 500 učesnika iz Crne Gore i inostranstva, uključujući i spasilačke timove iz Albanije, Bugarske, Italije, Grčke i Kipra i timove Crvenog krsta Srbije i Slovenije. Na vježbi je učestvovao i crnogorski tim za traganje i spašavanje iz ruševina, tim Crvenog krsta Crne Gore, opštinski timovi za zaštitu i spašavanje Kotor, Tivat i Herceg Novi, predstavnici različitih ministarstava, uprava i agencija, službe zaštite i spašavanja, dobrovoljna vatrogasna društva, specijalističke jedinice za zaštitu i spašavanje i drugi subjekti zaštite i spašavanja koji se uključuju u aktivnosti zaštite i spašavanja u slučaju zemljotresa, kao i tim EU za civilnu zaštitu. Takođe, značajan broj učesnika bio je i u rukovodstvu vježbe (menadžment vježbe, logistika, menadžment baze operacije-kampa itd). Učestvovali su i treneri, evaluatori i posmatrači vježbe. Na vježbi su se testirale procedure primanja međunarodne pomoći u slučaju razornog zemljotresa, kao i uvježbavale procedure iz EU smjernica za Podršku zemlje domaćina (HNS). Takođe, vježba je omogućila timovima da uvježbavaju tehnike traganja i spašavanja iz ruševina, upotrebu novih tehnologija, međusobnu saradnju i interoperabilnost. Takođe, na ovoj vježbi sprovodile su se i aktivnosti na zaštiti kulturnih dobara, kao i simuliralo pružanje pomoći osobama sa invaliditetom u slučaju zemljotresa. Vježba komandnog mjesta – CPX, održana je 10. oktobra 2022. godine, neposredno pred terensku vježbu.



Slike 5, 6, 7 i 8: Međunarodna terenska vježba na temu reagovanja u slučaju zemljotresa – BALANCE 2022, 10-14. oktobar 2022, Boka kotorska

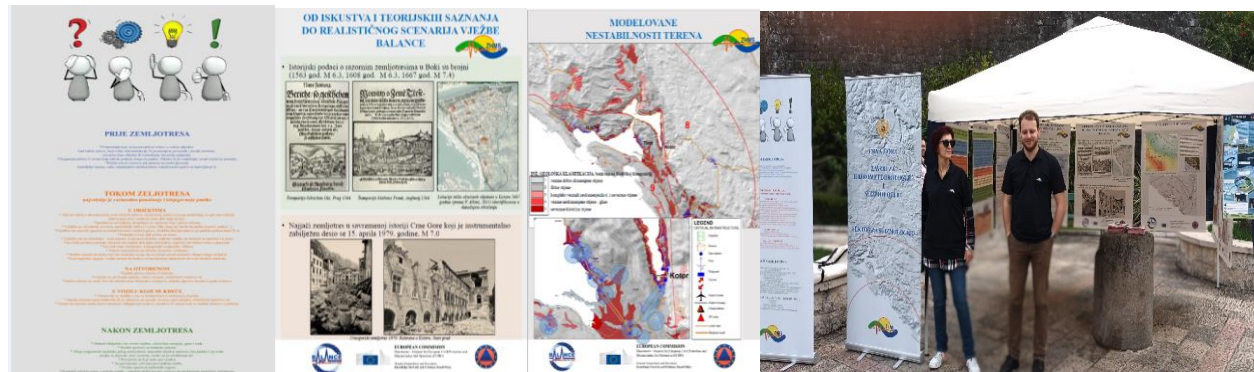
- ◆ U susret međunarodnoj terenskoj vježbi na temu reagovanja u slučaju zemljotresa, Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a – Područna jedinica za zaštitu i spašavanje Herceg Novi zajedno sa Službom zaštite i spašavanja Kotor, 27. septembra 2022. godine, organizovala je prezentaciju članovima Opštinskog tima za zaštitu i spašavanje Kotor sa ciljem upoznavanja sa predstojećom međunarodnom terenskom vježbom. Realizovane su i kampanje / info dani u opštinama Kotor, Tivat i Herceg Novi. Tako su se 5. oktobra na Trgu od magnolije u Tivtu građani i svi zainteresovani upoznali sa ciljevima projekta BALANCE, predstojećom međunarodnom terenskom vježbom, kao i preventivnim mjerama i postupcima koje treba sprovoditi tokom i nakon zemljotresa. Iste kampanje održane su i u Herceg Novom, 6. oktobra na Tgru Nikole Đurkovića i u Kotoru ispred vrata od Starog grada, 7. oktobra. Takođe, održano je i nekoliko predavanja učenicima srednjih škola na temu smanjenja rizika od zemljotresa i požara u opštinama Kotor, Tivat i Herceg Novi, u maju i septembru 2022. godine, i to u JU Srednjoj mješovitoj školi „Ivan Goran Kovačić“ u Herceg Novom – dva predavanja učenicima prvog razreda građevinskog smjera, JU Resursnom centru za sluh i govor „Dr Peruta Ivanović“ u Kotoru – učenicima prvog razreda gimnazije i JU Srednjoj mješovitoj školi „Mladost“ u Tivtu – učenicima prvog razreda gimnazije i trećeg razreda ekonomskog smjera.

U okviru ovog projekta Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore učestvovao je u procesu razvoja scenarija na temu zemljotresa, prenio raspoložive i modelovane podatke o specifičnom seizmičkom hazardu u Boki Kotorskoj. S posebnom pažnjom prezentovani su izvorni dokazi o štetama ili geološkim fenomenima koji su se dogodili u ovom području tokom zemljotresa u Crnoj Gori 1979. godine. Preklapanjem seizmičkih parametara i očekivanih geoloških uticaja s elementima izgrađene sredine (npr. distribucija stanovništva, zgrade, saobraćaj i dr.) napravljene su karte za scenario zemljotresa koje su identifikovale potencijalno opasne lokacije. Na taj je način Direktorat za zaštitu i spašavanje imao priliku da odabere vrstu i mjesto realnih inputa za aktivnosti vježbe.



Slika 9: Tematski GIS lejer inženjerskegeološke klasifikacije terena. Detalj A preklapa informacije o svojstvima terena sa elementima izgrađene sredine – uključujući kritičnu infrastrukturu

U sklopu međunarodne terenske vježbe BALANCE 2022, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, organizovao je 13. oktobra 2022. godine u Kotoru, kampanju podizanja svijesti gdje su prezentovani načini ponašanja tokom zemljotresa i lična sigurnost, osnove nastanka i dejstvo zemljotresa, proces razvijanja scenarija zemljotresa (od istorijskih događaja u Bokokotorskom zalivu do savremene analize seizmičkog hazarda, poznatih činjenica o lokalnim nestabilnostima tla, ranjivim klasama zgrada i primjerima, kao i novomodelovanim informacijama). Događaj je izazvao veliku zainteresovanost ne samo lokalnog stanovništva, već još više turista koji posjećuju Stari grad (sa pozitivnim reakcijama o kampanji, a posebno o naporima uložnim u jačanje i revitalizaciju Starog grada Kotora).

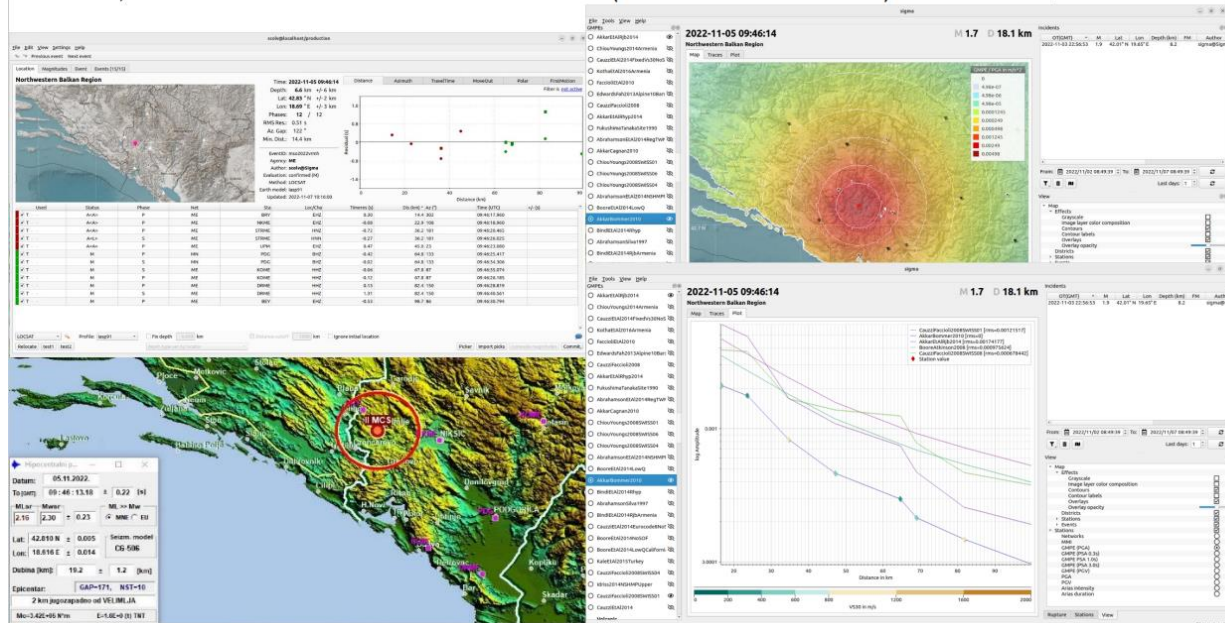


Slike 10, 11, 12 i 13: BALANCE 2022 međunarodna terenska vježba – javna kampanja Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, Kotor, 13. oktobar 2022. godine

U aprilu 2022. godine, u Nacionalna opservatorija iz Atine, Instituta za geodinamiku (NOA) i Sektor za seizmologiju Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore potpisali su Memorandum o saradnji u kojem se navodi zajednički interes za saradnju i istraživanje u poljima seizmologije, satelitske geodezije, geologije i geodinamike na širem području Balkana. Implementacijom Memoranduma ostvarena je u realnom vremenenu, razmjena signala sa seizmoloških i akcelerometrijskih stanica mreže Sektora seizmologije. Time, u slučaju jakog zemljotresa, NOA ima kapacitet da pruži pouzdanu prvu informaciju o lokaciji i jačini zemljotresa u Crnoj Gori. U okviru saradnje ostvarena je tehnička pomoć – NOA je ustupila na korišćenje Zavodu za hidrometeorologiju i seizmologiju svoja dva rezervna seizmometra sa pratećom opremom, kao i dva korišćena servera. Takođe, ostvaren je studijski boravak jednog mladog istraživača u NOA-i (od 6. do 9. decembar 2022. godine, Atina) čiji je primarni cilj bio razmjena najbolje prakse u seizmičkom monitoringu i obradi seizmičkih signala.

Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju nabavio je softverski modul Sigma – modul softverske platforme SeisComP (koja je u evropskoj praksi standar monitoring, analize, diseminacije i razmjene seizmičkih signala). Kupljeni softver (11.900 eura) i nedostajući hardver (4.500 EUR) koristi podatke o ubrzanjima tla za izradu karata uticaja zemljotresa. Karte se formiraju u automatskom režimu, ali se mogu dodatno analizirati (Slika 14). Softver kreira različite vrste karata i izvještaja, npr. Kartu gdje se zemljotres osjetio, karta intenziteta ili karta maksimalno očekivanih ubrzanja (PGA), pri čemu se u modelovanju uticaja uključuju lokalni geološki uslovi zemljišta. Sve dobijene karte se mogu prenijeti kao vektorski podaci spremni za upotrebu u GIS-u.

RAISING CAPABILITY OF IHMS TO SUPPORT DECISION MAKING OF FIRST RESPONDERS – ROBUST, FAST and APPLICABLE INFORMATION (REPORTS AND MAPS) ON EARTHQUAKE EVENT.



Slika 14: Implementacija modula Sigma – primjer Sigma automatskog rješenja uticaja zemljotresa od 5. decembra 2022. godine. U donjem lijevom uglu nalazi standardni način prikazivanja uticaja Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju. Sigma generiše različite izvještaje o zemljotresa koji se mogu eksportirati u GIS.

Sastanak – put naprijed (Way Forward Meeting) u vezi sa analizom međunarodne terenske vježbe na temu reagovanja u slučaju zemljotresa – BALANCE 2022 i dogovorom o budućoj saradnji, održan je 8. novembra 2022. godine u Briselu.

5.5.3 Projekat ResponSEE – Projekat za planiranje, razvoj i sprovođenje vježbi Mehanizma Unije za civilnu zaštitu radi unapređenja odgovora na zemljotres u jugoistočnoj Evropi

Završen je projekat ResponSEE – Projekat za planiranje, razvoj i sprovođenje vježbi Mehanizma Unije za civilnu zaštitu radi unapređenja odgovora na zemljotres u jugoistočnoj Evropi – Planning, development and conduct of a Union Civil Protection Exercise project to improve the response to an earthquake in South East Europe, koji se implementirao u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu (Poziv za podnošenje predloga projekata – vježbe Mehanizma Unije za civilnu zaštitu) od 1. januara 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine. Projekat je sprovodio Konzorcijum koga su sačinjavali Vlada Štajerske (Austrija) – koordinator projekta, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine – Sektor za zaštitu i spašavanje, Ministarstvo unutrašnjih poslova Rumunije – Odsjek za vanredne situacije i Reliefgoods GmbH (Austrija). Pored toga, projekat su podržavali Resilience Solutions International (Austrija), D.M.A.T. Consulting KG (Austrija) i Prepared International (Njemačka). Direktor za zaštitu i spašavanje MUP-a Crne Gore i Nacionalna agencija za vanredne situacije Republike Albanije bili su pridruženi partneri. Cilj ovog projekta bio je jačanje pripravnosti na katastrofe na Zapadnom Balkanu kroz povećanje interoperabilnosti i unapređenje zajedničke regionalne i međunarodne saradnje u odgovoru na katastrofe, kao i podrška Albaniji i Bosni i Hercegovini u pridruživanju Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu.

Tokom 2022. godine, učestvovalo se na:

- ◆ Finalnoj planskoj konferenciji za organizaciju terenske vježbe na temu reagovanja u slučaju zemljotresa, u periodu od 24. do 26. januara 2022. godine, u Sarajevu.
- ◆ *Međunarodnoj terenskoj vježbi “ResponSEE”*, u periodu od 26. do 29. aprila 2022. godine na području Sarajeva i Istočnog Sarajeva, na kojoj se simulirao odgovor na zemljotres jačine 6,4 jedinica Rihterove skale. Na vježbi je učestvovalo oko 330 pripadnika spasilačkih timova iz Bosne i Hercegovine, Albanije, Crne Gore, Rumunije, Austrije, Holandije i Slovenije i predstavnika Evropske komisije, NATO-a, UN organizacija i drugih međunarodnih organizacija. Crnogorski tim za traganje i spašavanje iz ruševina sačinjavali su predstavnici Direktorata za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije, Crvenog krsta Crne Gore i službi zaštite i spašavanja opština Kotor, Tivat, Herceg Novi, Budva, Bar, Ulcinj, Berane i Pljevlja. Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a imao je i dva predstavnika u rukovodstvu vježbe, kao i posmatrača na vježbi. Na vježbi su testirane procedure traženja i primanja međunarodne pomoći preko Mehanizma Unije za civilnu zaštitu i procedure podrške zemlje domaćina – HNS, uvježbavana je koordinacija, saradnja i interoperabilnost među timovima na terenu, kao i jačala komunikacija i saradnja između glavnih aktera vježbe. Tokom izvođenja vježbe koristio se i NICS sistem – web-bazirani sistem – internet sistem za koordiniranje, rukovođenje, kontrolu i razmjenu informacija u slučaju svih vrsta nesreća.



Slike 15 i 16: Međunarodna terenska vježba “ResponSEE”, od 26. do 29. aprila 2022. godine, Sarajevo i Istočno Sarajevo

- ◆ Sastanku – put naprijed (Way Forward Meeting) u vezi sa analizom međunarodne terenske vježbe na temu reagovanja u slučaju zemljotresa – ResponSEE i dogovorom o budućoj saradnji, u periodu od 20. do 22. septembra 2022. godine, u Gracu (Republika Austrija).

5.5.4 Projekat L2BR – Naučimo da budemo otporni

Završen je **projekat L2BR – Naučimo da budemo otporni (Learn to be Resilient)**, koji se realizovao u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu (Poziv za podnošenje predloga projekata – mrežno partnerstvo (Network Partnership)) od 1. januara 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine. Koordinator projekta bio je NALAS – Mreža udruženja lokalnih samouprava jugoistočne Evrope, dok su projektni partneri bili Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a Crne Gore, Građevinski fakultet iz Zagreba, Grad Tirana, Institut za seizmologiju i zemljotresni inženjering iz Skoplja i Institut za javno zdravlje iz Podgorice. Opšti cilj projekta bio je jačanje

uloge mreže znanja o civilnoj zaštiti Unije, kao inkluzivne platforme zajedničkog znanja i ekspertize, dobre prakse i umrežavanja radi uspostavljanja zajedničkog razumijevanja i zajedničke kulture prevencije, spremnosti i reagovanja u oblasti civilne zaštite i upravljanja rizicima od katastrofa u EU i šire. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 229.919,46 € od čega je Evropska unija finansirala 195.431,50 €. Opredijeljeni iznos za Crnu Goru bio je 50.138,06 € od čega je 33.801,40 € bilo opredijeljeno za projektne aktivnosti koje je sprovodilo Ministarstvo unutrašnjih poslova. Projektne aktivnosti su se sprovedile u četiri države, i to: u Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji, Albaniji i Hrvatskoj.

Tokom 2022. godine, Direktor za zaštitu i spašavanje pripremio je smjernice za sprovođenje štabne vježbe na temu reagovanja u slučaju zemljotresa. Održana je i završna konferencija projekta u Tirani, 27. i 28. oktobra 2022. godine.

5.5.5 Tematski projekat TO BE READY – Sistem ranog upozorenja, najave i upravljanja u vanrednim situacijama u slučaju poplava i velikih šumskih požara

Završen je **tematski projekat TO BE READY – Sistem ranog upozorenja, najave i upravljanja u vanrednim situacijama u slučaju poplava i velikih šumskih požara** (*The flood and Big fire foREst, prediction, forecAst and emergency management*), koji se sprovodio u okviru IPA INTERREG Programa prekogranične saradnje između Italije, Crne Gore i Albanije. Projekat se realizovao u Republici Italiji – u regijama Molize i Pulja, Crnoj Gori i Republici Albaniji, a implementirali su ga Regija Molize (vodeći partner), Odsjek za civilnu zaštitu Regije Pulja, Direktor za zaštitu i spašavanje MUP-a Crne Gore i Ministarstvo odbrane Republike Albanije, dok je Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Albanije bilo pridruženi partner. Cilj projekta bio je jačanje prekogranične saradnje u prevenciji rizika od elementarnih nepogoda i drugih nesreća radi unapređenja bezbjednosti u programskoj oblasti i uspostavljanja saradnje između regiona i država usvajajući zajedničke strategije u slučaju poplava i požara. Projekat se sprovodio od 1. aprila 2019. godine do 31. januara 2023. godine. Ukupna vrijednost projekta bila je 5.893.686,53 €, od čega je doprinos Evropske unije 85% ukupnih projektnih troškova. Budžet projekta za Crnu Goru iznosio je 1.216.499,96 €.

Tokom 2022. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ◆ *Regionalna terenska vježba „ROGAMI 2022“*, na temu reagovanja u slučaju većih nesreća (zemljotresa, poplava i tehničko-tehnoloških nesreća), u periodu od 25. do 28. septembra 2022. godine u Podgorici, na širem području Rogama i Duklje, na kojoj su učešće uzeli svi subjekti sistema zaštite i spašavanja iz Crne Gore, kao i međunarodni timovi iz Republike Albanije i Republike Italije.





Slike 17, 18, 19, 20 i 21: Regionalna terenska vježba „ROGAMI 2022“, od 25. do 28. septembra 2022. godine, Podgorica

- ◆ Nabavljen je šator na naduvavanje.

5.5.6 Projekat SAFE TOGETHER – Prevencija rizika u prekograničnom području

Završen je **projekat SAFE TOGETHER – Prevencija rizika u prekograničnom području** (*Risk prevention in the cross-border area*), koji se implementirao u okviru IPA INTERREG Programa prekogranične saradnje između Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, a sprovodio ga je Direktor za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore (vodeći partner) u partnerstvu sa Gradom Gradiška (Bosna i Hercegovina) i Gradom Daruvar (Republika Hrvatska). Projekat se fokusirao na jačanje ljudskih i materijalnih kapaciteta za reagovanje u slučaju elementarnih nepogoda i drugih nesreća u prekograničnom području Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. U tu svrhu, projektnim partnerima su kroz ovaj projekat odobrena sredstva Evropske unije kako bi ojačali vlastite kapacitete i kako bi se na adekvatan i uspješan način nosili sa izazovima povezanim sa elementarnim nepogodama i drugim nesrećama. Ovaj projekat je doprinio podizanju nivoa bezbjednosti stanovništva i njihovih materijalnih dobara, kao i zaštite prirode i životne sredine u prekograničnom području. Glavne aktivnosti projekta bile su: uspostavljanje i rekonstrukcija Nacionalnog trening centra za zaštitu i spašavanje u Podgorici i regionalnih trening centara u Gradišci i Daruvaru, nabavka opreme i opremanje nacionalnog i regionalnih trening centara, nabavka lične i kolektivne spasilačke opreme za zaštitu i spašavanje (medicinska, ronilačka, alpinistička, planinarska i oprema za spašavanje na vodi), nabavka terenskog vozila, osnivanje Gorske službe spašavanja (GSS) u Gradišci i Daruvaru, organizovanje specijalizovanih obuka za subjekte sistema zaštite i spašavanja, održavanje zajedničke terenske vježbe, izrada metodologije za izradu lokalnih procjena rizika od katastrofa, informisanje stanovništva o rizicima od elementarnih nepogoda i održavanje Dana otvorenih vrata. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 1.276.113,89 eura, od čega je doprinos Evropske unije 1.084.696,79 eura, ili 85% ukupnih projektnih troškova. Za Crnu Goru opredijeljeno je 519.961,54 eura, od čega je EU finansirala 441.967,30 eura. Projekat se sprovodio od 1. oktobra 2020. godine do 31. januara 2023. godine.

Tokom 2022. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ◆ *Obuka na temu spašavanja na brzim vodama*, sprovedena je u periodu od 6. do 11. aprila 2022. godine u Donjem Kraljevcu (Republika Hrvatska). Obuku su sproveli instruktori

iz Gorske službe spašavanja Republike Hrvatske po međunarodnom programu obuke *Rescue 3 International*. Obuku je uspješno savladalo 10 pripadnika službi zaštite i spašavanja iz Prijestonice Cetinje i opština Ulcinj, Kotor, Tivat i Danilovgrad. Nakon sprovedene obuke organizovana je i pokazna vježba na kojoj su polaznici demonstrirali stečena znanja i vještine. Svi polaznici obuke dobili su međunarodno priznati sertifikat *Rescue 3 International*.

- ◆ Nabavljeno je *terensko vozilo* za potrebe Direktorata za zaštitu i spašavanje, vrijednosti 17.500 eura.
- ◆ *Prvi trodnevni modul Treninga za voditelje potraga u nepristupačnim terenima*, sproveo se u periodu od 4. do 6. novembra 2022. godine u Trening centru za zaštitu i spašavanje u Podgorici. Prvi modul Treninga pohađalo je 30 članova spasilačkih službi iz tri zemlje i obuhvatao je teorijski i praktični dio, kroz koji su polaznici usavršili znanja vezano za taktike traganja, rad sa komunikacionom opremom, GPS uređajima, metodologiju i taktike potrage za nestalim osobama, rad sa topografskom kartom TK 25000 i druge oblasti od značaja za kvalitetno sprovođenje ovakvog vida potraga. Ovaj trening je prvi edukativni događaj koji je održan u Trening centru za zaštitu i spašavanje u Podgorici nakon njegove rekonstrukcije.
- ◆ Otvoren je *Trening centar za zaštitu i spašavanje u Podgorici* (druga faza Vatrogasnog doma – Službe zaštite i spašavanja Glavnog grada, površine 1.485 m²), 15. novembra 2022. godine, u čiju je rekonstrukciju i opremanje uloženo oko 375.000 eura.
- ◆ *Obuka za instruktore za gašenje požara u zatvorenim prostorima* sprovedena je, u periodu od 27. novembra do 2. decembra 2022. godine, u Trening centru za zaštitu i spašavanje u Podgorici. Obuku za instruktore za gašenje požara u zatvorenim prostorima pohađalo je ukupno devet vatrogasaca-spasilaca iz tri države i obuhvatala je osposobljavanje polaznika za razumijevanje razvoja požara u zatvorenom prostoru koristeći simulator za gašenje požara u zatvorenom prostoru koji koristi “A” klasu goriva, a koji je izgrađen na poligonu za obuku u Rogamima. Obuka se odnosila na sigurno korišćenje simulatora koji se koristi za prikaz više varijabli razvoja požara uz primjenu primjenjivih taktičkih pristupa kontroli razvoja požara, uz korišćenje raspoloživih vatrogasnih armatura i tehnika. Nakon uspješno sprovedene obuke, svi polaznici su imali prezentacije na teme koje su obrađene tokom obuke na kojima su pokazali nivo usvojenih znanja, nakon čega su im uručeni međunarodno priznati sertifikati o uspješnom pohađanju obuke. Obuku su držali licencirani instruktori iz Hrvatske vatrogasne zajednice Primorsko-goranske županije iz Vatrogasne škole u Rijeci, koji imaju veliko iskustvo u obukama iz ove oblasti i koji su tokom veoma intenzivnih šest dana obuke prikazali i obradili sve tehnike i taktike korišćenja simulatora za gašenje požara zatvorenog prostora.
- ◆ *Zajednička pokazna vježba* sprovedena je 15. i 16. decembra 2022. godine u Daruvaru (Republika Hrvatska) na kojoj su učestvovali spasilački timovi iz Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Prvog dana izvedena je vježba gašenja požara i spašavanja osoba iz ruševina, a drugog dana vježba potrage i spašavanja iz vode na Doljanskom jezeru, dok su potragu na nepristupačnim terenima kombinovani timovi iz tri države izvodili na lokaciji Petrov vrh u Daruvaru. Na vježbi su učestvovali predstavnici sva tri partnera projekta, Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i gradova Gradiška i Daruvar. Crnu Goru je predstavljalo 16 učesnika, koji su bili iz Direktorata za zaštitu i spašavanje, službi zaštite i spašavanja Prijestonice Cetinje i opština Ulcinj i Tivat, Gorske službe spašavanja Crne Gore i dobrovoljnog vatrogasnog društva iz Perasta. Ova zajednička vježba predstavljala je jednu od završnih aktivnosti projekta, a realizovana je kako bi se širioj

javnosti predstavili nabavljeni resursi i oprema, ali i pokazala znanja i vještine stečene kroz niz obuka i treninga održanih u okviru projekta.

- ◆ *Sastanak projektnih partnera* iz Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore na kojem su definisane obaveze u vezi sa izvještavanjem i završnim aktivnostima u sprovođenju projekta, održan je 15. decembra 2022. godine.

5.5.7 Višekorisnički IPA projekat „Jačanje kapaciteta za pripremu i odgovor na radijacione i nuklearne vanredne situacije u zemljama zapadnog Balkana (JRODOS)”

Početakom 2020. godine u Crnoj Gori počeo je da se implementira **JRODOS** (Real time on line decision support) „EuropeAid/140203/DH/SER/MULTI – *Jačanje kapaciteta zemalja Zapadnog Balkana za pripremu i odgovor u slučaju radijacionih i nuklearnih vanrednih situacija: tehnička pomoć za donosiocne odluke*“ („*Strengthening the Capacity of the Western Balkans for Radiological and Nuclear Emergency Preparedness and Response: Technical Support for Decision Making*“), Višekorisnički IPA projekat Evropske komisije. Osim Crne Gore, korisnici ovog projekta su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Sjeverna Makedonija i Srbija. Implementaciona agencija je Konzorcijum kojeg čine ENCO Constaling/Engineering koji i predsjedava, Institut za tehnologiju iz Karlsruhe-Njemačka KIT, kao i predstavnici JRODOS-a iz Austrije. Uspostavljanje ovog sistema predstavlja obavezu Crne Gore u okviru Pregovaračkog poglavlja 15 – Energetika, podoblast Nuklearna energija, nuklearna sigurnost i zaštita od zračenja. Osim toga, uspostavljanje JRODOS sistema predstavlja obavezu koja upotpunjuje ispunjavanje članova 35, 36 i 38 Ugovora o EURATOM-u. Pored navedenog, aktivnost uspostavljanja JRODOS-a predviđena je i Strategijom za smanjenje rizika od katastrofa sa Dinamičkim planom aktivnosti za sprovođenje Strategije za period 2018-2023. godine. U ime Crne Gore učestvuju predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova – Direktorata za zaštitu i spašavanje, Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju i Agencije za zaštitu životne sredine. Cilj projekta je uspostavljanje sistema za procjenu rizika i prognoze posredstvom JRODOS platforme, koja će pomoći Crnoj Gori da prati stanje i donosi odluke u slučaju radijacione ili nuklearne hitne situacije. Sistem JRODOS pruža podršku nacionalnim institucijama u odlučivanju i davanju preporuka (mjera) stanovništvu u svim fazama (preventivnoj, fazi prijetnje i otpuštanja zračenja i fazi otklanjanja posljedica, tj. dugoročnoj fazi oporavka). Može se koristiti za izradu scenarija, planiranje, vježbe i treninge. Za brzu primjenu u slučaju vanredne izloženosti preporučuje se za pregled atmosfere disperzije i prilagođavanje nacionalnim uslovima za preduzimanje hitnih zaštitnih akcija (evakuacija, zaklanjanje, uzimanje tableta joda), kao i za procjenu uticaja na proizvode za ishranu i piće i moduliranja doze zračenja. Ukupan budžet projekta je 780.000 eura. Najvažnije realizovane aktivnosti tokom 2022. godine:

- ◆ Sprovedena je *Regionalna štabna vježba – TTX*, u periodu od 9. do 13. maja u Draču, u Albaniji na kojoj su učestvovali crnogorski predstavnici iz: Agencije za zaštitu životne sredine i Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, kao i predstavnici zemalja zapadnog Balkana korisnica projekta iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Kosova i Albanije. Cilj vježbe bio je testiranje upotrebljivosti JRODOS platforme. Na radionici su predstavljena iskustva zemalja Zapadnog Balkana u implementaciji JRODOS sistema. Odrađena je TTX vježba – simulacija “nuklearni accident” i predstavljeni su rezultati država.

- ◆ Održana su četiri onlajn sastanka „Webex meeting on Emergency Preparedness and Response in the Western Balkan Region“ – periodični web sastanci na kojima su prezentovane aktivnosti država korisnika projekta, kao i aktivnosti koje će se realizovati u budućem periodu.
- ◆ Sprovedeno je i nekoliko *simulacionih vježbi*, provjera u organizaciji Instituta za tehnologiju KIT-a iz Karlsruhea, SR Njemačka, sa ciljem testiranja platforme „West Balkan exercises nuclear accident“, na kojima su učestvovali članovi JRODOS tima, tima za upravljanje sistemom JRODOS (JRODOS tim čine predstavnici Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstva unutrašnjih poslova – Direktorata za zaštitu i spašavanje, Agencije za zaštitu životne sredine, Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore i DOO „CETI“).
- ◆ Realizovana je *štabna vježba – TTX sa scenarijom „nuklearni akcident“* od 17. do 18. novembra korišćenjem realnih numeričko-meteo prognostičkih podataka Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore. Na vježbi su učestvovali članovi JRODOS tima. Sljedeća štabna vježba zakazana je za 7. i 8. februar 2023. godine uz učešće predstavnika Konzorcijuma i članova JRODOS tima, a sa ciljem testiranja procedura za korišćenja sistema, međuinstitucionalne i međuregionalne saradnje.

Od 14. marta 2022. godine gotovo svakodnevno je korišćen JRODOS sistem. U skladu sa novonastalom situacijom u Ukrajini i mogućim radijacionim i nuklearnim prijetnjama Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, kao krovna nadležna institucija za oblast radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti i zaštite od jonizujućih zračenja, obrazovalo je Rješenjem broj 01-053/22-1505/2 od 14.03.2022. godine *Radni tim za koordinaciju i praćenje stanja radioaktivnosti u čijem sastavu je JRODOS tim sa zadatkom:*

- koordinacija i praćenje stanja radioaktivnosti uzrokovano krizom u Ukrajini;
- 24/7 praćenje stanja radioaktivnosti u Crnoj Gori od strane JRODOS tima na osnovu raspoloživih podataka (EURDEP⁹, ECURIE¹⁰, USIE¹¹ i dr.);
- pripremanje informacije za obavještanje javnosti;
- svakodnevno korišćenje JRODOS sistema za prognoze i modulacije;
- pripremanje informacija;
- obavještanje subjekata sistema zaštite i spašavanja i dr.

JRODOS tim dužan je da prati podatke sa oko 3.500 stanica na isto toliko lokacija u regionu, među kojima je i šest u Crnoj Gori do okončanja opasnosti od radijacije.

5.5.8 Višekorisnički IPA program koji se odnosi na zaštitu od poplava i upravljanje rizikom od šumskih požara – IPA FF

Višekorisnički IPA program koji se odnosi na zaštitu od poplava i upravljanje rizikom od šumskih požara – IPA FF počeo je sa realizacijom 15. novembra 2020. godine i trajeće 36 mjeseci, a države korisnice programa su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Srbija i Turska. Konzorcijum koji implementira program čine: Odsjek za civilnu zaštitu Republike Italije (DPC) – vodeći partner, Uprava Republike Slovenije za civilnu zaštitu i humanitarnu pomoć (URSZR), švedska Agencija za vanredne situacije (MSB),

⁹ EUREDEP – European Radiological Data Exchange Platform

¹⁰ ECURIE – European Community Urgent Radiological information Exchange

¹¹ IAEA USIE – Unified system for information exchange in incident and emergency

Generalni inspektorat za vanredne situacije MUP-a Rumunije (IGSU), Vatrogasno-spasilačka brigada Moravsko-šleskog regiona (FRB-MSR), APELL Nacionalni centar za upravljanje katastrofama iz Rumunije i italijanska istraživačka fondacija za praćenje stanja životne sredine (CIMA Research Foundation). Ukupan budžet programa je 5 miliona eura. Opšti cilj projekta je jačanje regionalne saradnje i razmjena najboljih praksi iz oblasti zaštite od poplava i šumskih požara, podrška zemljama korisnicama programa u usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU i pomoć u dostizanju standarda i praksi EU u oblasti civilne zaštite.

Program se sastoji od dvije komponente:

- ◆ Komponenta 1 (poplave): poboljšati pravni i institucionalni okvir vezano za EU Direktivu o poplavama (“EUFD”) i institucionalnu saradnju među svim akterima uključenim u realizaciju EUFD;
- ◆ Komponenta 2 (šumski požari): poboljšati prevenciju, pripremljenost i kapacitet za pružanje odgovora na šumske požare na nacionalnom, regionalnom i EU nivou.

Program ima sedam radnih paketa, podijeljenih na dvije komponente:

- ✚ 1.1: Povećati kapacitet za izradu Planova upravljanja rizikom od poplava na osnovu dobrih praksi država članica EU i u skladu sa EUFD.
- ✚ 1.2: Izgradnja kapaciteta za izradu zajedničkih prekograničnih Planova upravljanja rizicima od poplava.
- ✚ 1.3: Izrada postupaka i sporazuma za uključivanje ranog upozoravanja u lokalne/nacionalne planove zaštite i spašavanja.
- ✚ 2.1: Pružanje tehničke podrške za izradu procjena rizika i sposobnosti upravljanja rizicima za šumske požare.
- ✚ 2.2: Uspostaviti, opremiti i obučiti module civilne zaštite za gašenje šumskih požara sa zemlje u skladu sa Aneksom II *Sprovedbena odluka Komisije kojom se utvrđuju pravila za sprovođenje Odluke broj 1313/2013/EU Evropskog Parlamenta i Savjeta o Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu i ukidanje Odluke Komisije 2004/277/EZ, Euratom i 2007/606/EZ, Euratom (2014/762/EU)*.
- ✚ 2.3: Uspostaviti prekogranične protokole i koncept podrške zemlje domaćina (HNS) shodno *EU Smjernicama za Podršku zemlje domaćina*, sa ciljem osiguranja brzog i efikasnog raspoređivanja modula civilne zaštite u slučaju šumskih požara.
- ✚ 2.4: Organizovati regionalne štabne i terenske vježbe za razvijene module sa učešćem istih tipova modula iz država učesnica Mehanizama Unije za civilnu zaštitu.

Tokom 2022. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ◆ Održana je radionica na temu *Identifikacija najboljih praksi EU i regiona o planovima upravljanja rizicima od poplava i razmjena ekspertskih mišljenja kada je u pitanju integracija sistema ranog upozoravanja u planiranje reagovanja u vanrednim situacijama*, u periodu od 8. do 10. marta 2022. godine, u Tirani.
- ◆ Prikupljeni su podaci od 12 službi zaštite i spašavanja koji se odnose na formiranje Modula civilne zaštite za gašenje šumskih požara sa zemlje. Delegirano je ukupno 25 vatrogasaca-spasilaca koji će sačinjavati ovaj Modul koji će biti opremljen i obučen kroz ovaj program.
- ◆ Održana je radionica na temu *„Prekogranični protokoli i podrška zemlje domaćina“*, u periodu od 4. do 6. maja 2022. godine, u Budvi. Radionica je kroz prezentacije, razmjenu iskustava, znanja i najboljih praksi, rad u izdvojenim sesijama omogućila povećanje razumijevanja prekograničnih protokola i koncepta podrške zemlje domaćina i kroz zaključke dala preporuke za budući rad na unapređenju kapaciteta za slanje, tranzit i

prijem međunarodne pomoći. Na radionici je učestvovalo 35 predstavnika iz država korisnica programa (Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Srbije i Turske), Konzorcijuma koji realizuje program, Evropske komisije i Inicijative za pripremljenost i prevenciju katastrofa u jugoistočnoj Evropi (DPPI SEE). Iz Crne Gore na radionici su učestvovali predstavnici Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a, Ministarstva vanjskih poslova, Uprave policije i Uprave prihoda i carina. Druga radionica na temu „*Prekogrančni protokoli i podrška zemlje domaćina*“, održana je u periodu od 28. do 30. juna 2022. godine, u Sarajevu. Iz Crne Gore na radionici su učestvovali predstavnici Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a, Uprave policije i Uprave prihoda i carina. Radi testiranja usvojenih znanja i vještina i testiranja uspostavljenih procedura o prekograničnim protokolima i podršci zemlje domaćina, održana je *regionalna štabna vježba*, 1. i 2. novembra 2022. godine u Skoplju.

- ◆ Sprovedena je *vježba komandnog mjesta na temu reagovanja u slučaju poplava* 7. i 8. jula 2022. godine, u Rožajama, i na njoj su učestvovali članovi rožajskog Opštinskog tima za zaštitu i spašavanje, predstavnici Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprave za vode i Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore. Tokom dvodnevne vježbe testirane su procedure koordiniranja i rukovođenja zaštitom i spašavanjem u slučaju poplava na lokalnom i nacionalnom nivou, uvježbavane mjere i aktivnosti iz opštinskog i nacionalnog plana za zaštitu i spašavanje od poplava i načini komunikacije između nadležnih subjekata sistema zaštite i spašavanja, sa posebnim fokusom na sistem ranog upozoravanja.
- ◆ Realizovan je *kurs za upravljanje timom*, u periodu od 3. do 6. oktobra 2022. godine u Trening centru u Novoj Gorici u Sloveniji na kojem su učestvovala dva vatrogasaspasioca (iz Bara i Ulcinja), koji su planirani da budu članovi modula civilne zaštite za gašenje šumskih požara sa zemlje.
- ◆ Održani su *regionalna radionica vezano za projekat sprovođenja vježbe komandnog mjesta (CPX) o integraciji sistema ranog upozorenja u planiranje reagovanja u vanrednim situacijama*, 22. i 23. novembra 2022. godine i *sastanak Upravljačkog odbora Programa*, 24. novembra 2022. godine, u Rimu.

5.5.9 Projekat X-STOCK – Poboljšanje prekogranične pripremljenosti kroz zajedničko upravljanje zalihama u jugoistočnoj Evropi

Projekat X-STOCK – Poboljšanje prekogranične pripremljenosti kroz zajedničko upravljanje zalihama u jugoistočnoj Evropi počeo je sa realizacijom 1. aprila 2021. godine i trajeće 24 mjeseca. Konzorcijum koji implementira projekat čini devet organizacija, i to iz Crne Gore (Crveni krst Crne Gore i Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a), Sjeverne Makedonije, Srbije, Hrvatske, Bugarske, Austrije i Međunarodna federacija društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca. Koordinator projekta je Crveni krst Austrije. Sredstva koja su opredijeljena za realizaciju projekta iznose 579.057,25 eura od čega EU finansira 492.198,66 eura. Sredstva koja su ovim projektom opredijeljena za Crnu Goru iznose 40.934,77 €. Specifični cilj X-STOCK projekta je poboljšanje prekograničnog upravljanja katastrofama u Bugarskoj, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji i Srbiji putem poboljšanja prekogranične pripremljenosti kroz zajedničko upravljanje zalihama.

Tokom 2022. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ◆ Održan je *III regionalni sastanak*, od 22. do 24. marta 2022. godine u Kolašinu, na kojem su definisani prioriteti (izrada finalnih verzija SOP-a i potpisivanje sporazuma o upravljanju regionalnim zalihama, kao i kreiranje softverske aplikacije).
- ◆ Realizovana je *regionalna radionica*, od 14. do 17. novembra 2022. godine u Beogradu, na kojoj je predstavljena platforma koja sadrži resurse u vidu artikala pomoći nesrećama pogođenim državama, kao i obučениh timova i opreme za odgovor na nesreće. Navedena platforma bi doprinijela efikasnijem pružanju prekogranične pomoći i podrške.

5.5.10 Projekat izgradnje kapaciteta za smanjenje rizika od katastrofa kroz Nacionalni informacioni sistem za šumske požare (NFFIS) i Smanjenje rizika od katastrofa zasnovano na rješenjima iz ekosistema (ECO-DRR)

Načelni sporazum u svrhu **Projekta izgradnje kapaciteta za smanjenje rizika od katastrofa kroz Nacionalni informacioni sistem za šumske požare (NFFIS) i smanjenje rizika od katastrofa zasnovano na rješenjima iz ekosistema (ECO-DRR)** potpisan je 22. oktobra 2020. godine sa japanskom Agencijom za međunarodnu saradnju (JICA) i od 2. marta 2021. godine zvanično su započele aktivnosti na projektu koje će biti realizovane tokom narednog petogodišnjeg perioda.

Tokom 2022. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ◆ Od avgusta do novembra 2022. godine ukupno 6 eksperata JICA-e je posjetilo Crnu Goru u više navrata.
- ◆ Nabavka projektnog vozila je izvršena u novembru mjesecu 2022. godine.
- ◆ Oprema koja je potrebna za uspostavljanje NFFIS sistema je isporučena i instalirana u server sali u okviru Direktorata za zaštitu i spašavanje. Nakon što je oprema koja je preduslov za uspostavljanje sistema uspješno instalirana započet je rad na razvoju NFFIS sistema. Većina funkcija je implementirana i trenutno se radi na prikupljanju potrebnih podataka sa odgovarajućih satelita koji iste posjeduju, kao i od nadležnih državnih organa.
- ◆ Tokom mjeseca jula 2022. godine, uz korišćenje dronova, obavljeno je snimanje lokacije broj 1 u Ulcinju za potrebe analize terena i stanja priobalnih šuma.
- ◆ Ambasador Japana u Srbiji posjetio je Ulcinj, 27. jula 2022. godine, gdje se sastao sa ekspertskim timom JICA-e i v.d. generalnog direktora Direktorata za zaštitu i spašavanje. Tom prilikom se upoznao sa samim projektom, kao i sa problematikom vezanom za lokaciju Velika plaža, kao što su erozija, degradacija priobalne šume i dr.
- ◆ Drugi sastanak Grupe za tehničku saradnju (TCG) održan je 2. septembra 2022. godine kako bi se utvrdio Plan aktivnosti za 2023. godinu u okviru projekta, dok je treći sastanak Komiteta za zajedničku saradnju (JCC) održan 20. decembra 2022. godine tokom kojeg su se učesnici usaglasili oko aktivnosti koje su predviđene Planom aktivnosti za 2023. godinu.
- ◆ Radionica „*Pronađi idealnu budućnost za Veliku plažu i za njene aktivnosti*” sprovedena je 23. septembra 2022. godine u Ulcinju. Na radionici je prisustvovalo 45 učesnika iz različitih sektora gdje je svako iz svoje oblasti predlagao konstruktivna rješenja koja se tiču očuvanja i budućnosti Velike plaže i sprečavanja njene dalje devastacije.
- ◆ Predavanje u Osnovnoj školi „Marko Nukulović” u Ulcinju na temu očuvanja životne sredine održano je 12. novembra 2022. godine. Tom prilikom učenci su se upoznali sa

japanskom kulturom, pojmom klimatske promjene i trenutnom situacijom na Velikoj plaži. Predavanju je prisustvovalo 20 učenika.

- ◆ Dan sadnje je upriličen 18. novembra 2022. godine. Na lokalitetu Velika plaža u Ulcinju posađeno je 3150 od ukupno planiranih 4000 sadnica. Nakon obraćanja gradonačelnika opštine Ulcinj, predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje, Uprave za gazdovanje šumama i lovištima i Javnog preduzeća Morsko dobro, prisutni su se upoznali sa sistemom NFFIS i aktivnostima za smanjenje rizika od katastrofa zasnovanim na rješenjima iz ekosistema (Eco-DRR). Svi prisutni su dobili uputstva za sadnju i aktivno učestvovali u predviđenim aktivnostima.



Slike 22 i 23: Akcija – Dan sadnje

- ◆ Crnogorski projektni tim je prisustvovao regionalnoj radionici u Prizrenu, od 4 do 6. decembra 2022. godine čija je svrha bila razmjena iskustava i izazova, a sve u cilju razvijanja održivog NFFIS sistema. U okviru radionice upriličena je i posjeta lokalitetu Restelice na kojem su sprovedena rješenja čija je primjena bazirana na ekosistemu (ECO-DRR), a koja su rezultirala prevencijom lavina, koje predstavljaju prijetnju tamošnjim domaćinstvima.
- ◆ Službenik Direktorata za zaštitu i spašavanje, od 25. oktobra do 11. novembra 2022. godine, uspješno je završio onlajn *Kurs na temu smanjenja rizika od katastrofa* koje je zasnovano na rješenjima iz ekosistema.
- ◆ Tokom 2022. godine održan je niz sastanaka sa predstavnicima JICA-e na različite teme koje se tiču sprovođenja projekta. Na sastancima su osim predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje učestvovali i predstavnici institucija koje su partneri u sprovođenju projekta, a to su Direktorat za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, Nacionalni parkovi Crne Gore, Direktorat za planiranje prostora i Direktorat za klimatske promjene i mediteranske poslove u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, kao i druge povezane ustanove.

5.5.11 Projekat HOPE – Kompleksno upravljanje zemljotresima u osjetljivim područjima Južnog Kavkaza kroz efikasno planiranje, reagovanje i zajedničke operacije

Projekat HOPE – Complex Earthquake Management in South Caucasus Vulnerable Areas through Effective Planning, Reaction and Joint Operations – Kompleksno

upravljanje zemljotresima u osjetljivim područjima Južnog Kavkaza kroz efikasno planiranje, reagovanje i zajedničke operacije počeo je sa realizacijom 1. januara 2022. godine, u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu (Poziv za podnošenje predloga projekata – vježbe Mehanizma Unije za civilnu zaštitu) i trajeće 24 mjeseca. Glavni cilj projekta je podrška sistemu civilne zaštite Jermenije kroz organizaciju obuka i vježbi za zaštitu i spašavanje od zemljotresa, jačanje regionalne i prekogranične saradnje u oblasti civilne zaštite, upoznavanje sa procedurama i funkcionisanjem Mehanizma Unije za civilnu zaštitu, testiranje i uvježbavanje standardnih operativnih procedura, razmjena informacija, znanja i najbolje prakse između timova za zaštitu i spašavanje itd. Koordinator projekta je Evropski univerzitet iz Kipra (EUC), a partneri su Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a, Ministarstvo za vanredne situacije Jermenije, Odsjek za civilnu zaštitu Ministarstva unutrašnjih poslova Kipra, Direkcija za zaštitu i spašavanje Sjeverne Makedonije, francuski Geološki institut, Generalna direkcija za civilnu zaštitu i upravljanje krizama Ministarstva unutrašnjih poslova Francuske i Generalni sekretarijat za civilnu zaštitu Ministarstva za klimatske krize i civilnu zaštitu Republike Grčke. Ukupna vrijednost projekta je 1.093.007,14 €, od čega Evropska unija finansira 928.992,39 €. Odobrena sredstva za Ministarstvo unutrašnjih poslova – Direktorat za zaštitu i spašavanje su 85.847,17 €, od čega EU finansira 72.970,09 € (85%).

Tokom 2022. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ◆ Održan je početni (kick-off) sastanak sa predstavnicima DG ECHO-a, u onlajn formatu, 31. januara 2022. godine.
- ◆ Realizovana je studijska posjeta Jerevanu, u periodu od 17. do 20. maja 2022. godine u cilju organizacije terenske vježbe na temu reagovanja u slučaju zemljotresa u Jermeniji.
- ◆ Održane su Inicijalna planska konferencija za organizaciju terenske vježbe na temu reagovanja u slučaju zemljotresa u Jermeniji i obuka o regionalnom pristupu smjernicama za podršku zemlje domaćina – HNS u izazovnom okruženju Južnog Kavkaza, u periodu od 6. do 8. septembra 2022. godine.
- ◆ Realizovani su tehnički sastanak za organizaciju terenske vježbe na temu reagovanja u slučaju zemljotresa u Jermeniji, obuka o prekograničnoj saradnji u oblasti upravljanja rizikom od katastrofa i konferencija za vježbu u okviru PPRD EAST III, u periodu od 6. do 8. decembra 2022. godine, u Tbilisiju (Gruzija).

5.5.12 Projekat SEE ME – Jednaki i sigurni u vanrednim situacijama

Projekat SEE ME – Jednaki i sigurni u vanrednim situacijama (Safe and Equal in EMERgencies), počeo je sa realizacijom 1. marta 2022. godine, u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu (Poziv za podnošenje predloga projekata – Prevencija i pripremljenost) i trajeće 18 mjeseci. Opšti cilj projekta je da doprinese izjednačavanju mogućnosti osoba sa invaliditetom (OSI) u vanrednim situacijama, kroz analizu nedostataka i potreba u pružanju zaštite i spašavanja OSI. Ukupna vrijednost projekta je 367.814,64 € od čega Evropska unija finansira 312,642.44 €. Odobrena sredstva za Ministarstvo unutrašnjih poslova – Direktorat za zaštitu i spašavanje su 102.690,04 €, od čega EU finansira 87.286,53 € (što predstavlja 85% sredstava).

Prve projektne aktivnosti započele su održavanjem inicijalnog sastanka i radionice svih projektnih partnera u Divuljama, u Republici Hrvatskoj, 4. i 5. aprila 2022. godine.

Nakon toga radilo se na izradi analize specifičnih potreba i nedostataka u postupanju s osobama s invaliditetom (OSI) u vanrednim situacijama, kao i analize trenutnih praksi postupanja s OSI u vanrednim situacijama na nivou EU, čime su obuhvaćeni i rezultati sličnih projekata na

ovu temu, te prikupile najbolje međunarodne prakse. Sve informacije, rezultati analiza, najbolje prakse, predlozi i preporuke, prikupljeni kroz ovu procjenu postojećeg stanja, raspravljani su na panel diskusijama organizovanim u sve tri zemlje (Crnoj Gori, Hrvatskoj i Sloveniji) i na završnoj međunarodnoj konferenciji, koja je održana u Podgorici, te će biti prikazani u Smjernicama.

Preporuke navedene u Smjernicama biće prezentovane putem tri različita modela primjene: GIS karte na kojima će postojati prikaz lokacija osoba s invaliditetom kako bi se hitnim službama omogućilo pružanje blagovremene i efikasne pomoći osobama s invaliditetom te uputstva za postupanje prema vrsti invaliditeta; razvoj pilot programa obuke za hitne intervencije u skladu sa procedurama navedenim u Smjernicama te protokoli koji omogućavaju uključivanje osoba s invaliditetom u aktivnosti prevencije i planiranja u sistemu zaštite i spašavanja na lokalnom/regionalnom nivou kao pomoć lokalnom nivou pri izradi planskih dokumenata. Svi modeli biće pokazani u demonstracijskoj vježbi.

Osim navedenih aktivnosti, u okviru projekta SEE ME kontinuirano će se organizovati kampanje podizanja svijesti javnosti i donosilaca odluka o položaju osoba s invaliditetom u vanrednim situacijama, njihovih posebnih potreba te važnosti izjednačavanja njihovih mogućnosti u vanrednim situacijama. Takođe, izradiće se raznovrsni materijali za osobe s invaliditetom na temu samopomoći i reagovanja u vanrednim situacijama.

Predstavnici Direktorata za zaštitu i spašavanje prisustvovali su navedenoj panel diskusiji u Zagrebu (18. oktobra 2022. godine) i organizovali panel diskusiju u Podgorici (28. oktobra 2022. godine) na temu „*Potreba i preporuka za postupanje sa osobama sa invaliditetom u kriznim-vanrednim situacijama*“.

Međunarodna konferencija na temu *Osobe sa invaliditetom jednake i sigurne u hitnim-vanrednim situacijama*, održana je 13. i 14. decembra 2022. godine u Podgorici. U pažljivo odabranim temama i izvanredno prezentiranim sadržajima učesnici su analizirali komparativna iskustva, naučene lekcije i domete u ovoj oblasti. Konstatovano je da je ovo problematika koja nema adekvatan tretman u državama regiona, ali ohrabruju brojne inicijative koje pokazuju da se postojeće stanje mijenja na bolje. Otvorena su brojna pitanja koja su suštinski važna za osobe sa invaliditetom – OSI kada im treba pomoći u akcijama zaštite i spašavanja. Takođe, dragocjen materijal koji je prezentovan na ovoj konferenciji poslužiće kao osnova u koncipiranju i izradi budućih protokola za postupanje sa osobama sa invaliditetom u hitnim ili kriznim situacijama. Tokom konferencije mogle su se čuti određene preporuke predstavnika zemalja EU, u kojima postoji određeni pomak u ovoj problematici, koje bi trebalo da dovedu do boljeg položaja OSI u sistemu zaštite i spašavanja i kvalitetnije pripremljenosti radi blagovremenog i efikasnog postupanja sa osobama sa invaliditetom u slučaju elementarnih nepogoda, većih i drugih nesreća. Učesnici konferencije su tokom dvodnevnog rada zaključili da treba uraditi registar osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori, kao preduslov organizovanog i institucionalnog pristupa rješavanju pitanja adekvatnog postupanja sa OSI u slučaju elementarnih nepogoda i drugih nesreća; uključiti OSI u izradu planske dokumentacije iz oblasti zaštite i spašavanja; izraditi smjernice za postupanje sa OSI u vanrednim situacijama; kreirati procedure za reagovanje u slučajevima kada je potrebno pružiti pomoć OSI; unaprijediti zakonodavni okvir koji treba da dovede do jačanja institucionalnih i kadrovskih kapaciteta što će omogućiti da OSI imaju adekvatan tretman u sistemu zaštite i spašavanja; organizovati obuke OSI i spasilaca u vezi sa postupanjem u vanrednim situacijama i jačati i intenzivirati međusektorsku saradnju da bi sve OSI kojima je potrebna pomoć bile adekvatno tretirane. Na međunarodnoj konferenciji učestvovali su predstavnici Konzorcijuma projekta iz Direktorata za civilnu zaštitu Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Hrvatske (koordinator projekta), Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a

Crne Gore i Uprave za zaštitu i spašavanje Republike Slovenije, kao i predstavnici relevantnih institucija, operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje i udruženja osoba sa invaliditetom iz Crne Gore, Hrvatske, Slovenije i Poljske. Takođe, konferenciji su onlajn prisustvovali predstavnica Evropske komisije – Generalnog direktorata za evropsku civilnu zaštitu i aktivnosti humanitarne pomoći (DG ECHO) i predstavnik Vatrogasne službe iz Italije.



Slike 24 i 25: Međunarodna konferencija na temu Osobe sa invaliditetom jednake i sigurne u hitnim-vanrednim situacijama, 13. i 14. decembar 2022. godine, Podgorica

5.5.13 Projekat – Procjena sposobnosti upravljanja rizicima

Projekat izrade **Procjene sposobnosti upravljanja rizicima (Disaster Risk Management Capability Assessment)** podržan je za finansiranje od Evropske komisije-Generalnog direktorata za evropsku civilnu zaštitu i aktivnosti humanitarne pomoći (DG ECHO) kroz poziv za „Pojedinačne grantove državama za upravljanje rizikom od katastrofa (Track 1)“.

Procjena sposobnosti upravljanja rizicima od katastrofa, zajedno sa Procjenom rizika od katastrofa, su centralne komponente opšteg procesa koji dalje identifikuje sposobnosti, kapacitete i resurse koji su na raspolaganju za smanjenje nivoa identifikovanih rizika, ili potencijalnog efekta katastrofe i odnose se na: planiranje mjera za ublažavanje odgovarajućih rizika (sposobnost planiranja), praćenje i pregled opasnosti, rizika i osjetljivosti (ranjivosti), kao i konsultacije i saopštenje nalaza i rezultata.

Podizanjem svijesti i razumjevanjem rizika sa kojima se država suočava, donosioci odluka, zainteresovane strane i drugi subjekti u sistemu zaštite i spašavanja su u boljoj poziciji da se dogovore o tome koje preventivne mjere da preduzmu i kako da se pripreme kako bi izbjegli najteže posljedice prirodnih, kao i katastrofa koje je prouzrokovao čovjek.

Procjena sposobnosti upravljanja rizicima od katastrofa će u svom sadržaju imati informacije i podatke o tehničkim, finansijskim i administrativnim kapacitetima u Crnoj Gori za vršenje adekvatne procjene rizika, planiranje upravljanja rizicima za prevenciju i pripravnost i mjere za prevenciju i pripravnost rizika. Mjere prevencije i pripravnosti biće jasno identifikovane u navedenom dokumentu zajedno sa informacijama o nadležnim organima, organima učesnicima i njihovim zadacima, rasporedom mjera (rokovi, faze), finansijskim i materijalnim sredstvima za planiranje mjera i prioritetima mjera i konsolidovanom bazom podataka o rizicima koji utiču na Crnu Goru.

U cilju sprovođenja svega gore pomenutog i izrade dokumenta Procjene sposobnosti upravljanja rizicima Crne Gore obrazovana je Radna grupa koju čine 84 stručnjaka iz različitih državnih organa, organa državne uprave i akademske zajednice.

U okviru Radne grupe formirano je devet radnih podgrupa koje će izvršiti detaljnu analizu tehničkih, finansijskih i administrativnih kapaciteta vezanih za sljedeće rizike:

- + geološki rizici (zemljotres, klizišta, odroni);
- + klimatske promjene (olujne vremenske nepogode, suše, hladni talas i sniježne padavine);
- + poplave;
- + šumski požari i požari na otvorenom prostoru;
- + zarazne bolesti ljudi/epidemije;
- + zarazne bolesti biljaka/epifitotije i zarazne bolesti životinja/epizootije;
- + tehničko-tehnološke nesreće;
- + radijacione/nuklearne nesreće;
- + rizici u privrednim i vanprivrednim objektima i ustanovama – kritična infrastruktura (energetika, saobraćaj, snabdijevanje vodom, zdravstvo, finansije, elektronske komunikacije i informaciono-komunikacione tehnologije, zaštita životne sredine, funkcionisanje državnih organa, nesreće u drumskom, željezničkom, pomorskom, riječnom i vazдушnom saobraćaju).

Ukupan budžet projekta je 652.420,00 €, a planirani period implementacije 18 mjeseci počev od 1. aprila 2022. godine.

Tokom 2022. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ◆ Formirani su Upravljački odbor i Radna grupa za izradu Procjene sposobnosti upravljanja rizicima Crne Gore.
- ◆ Izrađeno je i usvojeno Uputstvo za izradu Procjene sposobnosti upravljanja rizicima Crne Gore.
- ◆ Izrađen je Komunikacioni plan čija je svrha promocija projekta. Komunikacionim planom obuhvaćena je izrada logoa i vizuelnog identiteta projekta, te je omogućeno opsežno informisanje javnosti o procesu i rezultatima Procjene sposobnosti.
- ◆ Sproveden je niz postupaka javnih nabavki u cilju adekvatnog sprovođenja projektnih aktivnosti.
- ◆ Održan je prvi Start up sastanak, 21. aprila 2022. godine u hotelu Podgorica, na kojem su predstavljene projektne aktivnosti koje će se realizovati u narednom periodu, kao i sami projekat – njegov cilj, svrha i upotrebljivost u sistemu.
- ◆ Prvi Tehnički sastanak u okviru projekta održan je 13. maja 2022. godine u Institutu za javno zdravlje Crne Gore. Na sastanku je predstavljeno Uputstvo za izradu Procjene sposobnosti upravljanja rizicima, kao i sadržaj Procjene. Sastanak je bio svrsishodan jer su na istom vođene konstruktivne diskusije u cilju otklanjanja nedoumica u vezi sa daljim nesmetanim radom na projektu.
- ◆ Prvi konsolidacioni sastanak koji je predstavljao sublimaciju tromjesečnog rada na projektu održan je od 22. do 24. juna 2022. godine u hotelu Carine u Kumboru. Na ovom dvodnevnom sastanku predstavnici devet radnih podgrupa predstavili su postignute rezultate, iznijeli svoje zaključke, predloge i nedoumice na koje su nailazili tokom rada.
- ◆ Izvršene su pripreme i sprovedene neophodne aktivnosti u cilju organizacije drugog Tehničkog sastanka u Podgorici (priprema agende, prezentacija, logistički detalji, organizacioni detalji, katering itd.), koji je održan 7. septembra 2022. godine u prostorijama Instituta za javno zdravlje.

- ◆ Drugi konsolidacioni sastanak održan je od 28. do 30. septembra 2022. godine u hotelu Palas u Petrovcu. Na sastanku su prisustvovali ministar unutrašnjih poslova, šef i zamjenik šefa Kancelarije Ujedinjenih nacija za smanjenje rizika od katastrofa (*UNDRR*) za Evropu i centralnu Aziju, predstavnic Evropske komisije iz Generalnog direktorata za evropsku civilnu zaštitu i aktivnosti humanitarne pomoći (DG ECHO), kao i članovi tima Japanske agencije za međunarodnu saradnju – *JICA*.
- ◆ Treći tehnički sastanak održan je 4. novembra 2022. godine u prostorijama Instituta za javno zdravlje. Na sastanku je predstavljen konačan izgled Sadržaja dokumenta Procjena sposobnosti upravljanja rizicima Crne Gore, kao i objašnjenja za 12 pitanja na koja treba odgovoriti u sklopu sažetka koji će se slati Evropskoj komisiji na uvid i ocjenu.
- ◆ Treći konsolidacioni sastanak na kojem su koordinatori radnih podgrupa prezentovali postignute rezultate koji se ogledaju u tome da svih devet radnih podgrupa ima konačne verzije odgovora na 51 pitanje koja su data u Uputstvu za izradu Procjene sposobnosti upravljanja rizicima, a u kojima su kvantitativno i kvalitativno izraženi administrativni, finansijski i tehnički kapaciteti sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, održan je od 14. do 16. decembra 2022. godine, u hotelu Mediteran u Budvi. Prikupljeni odgovori predstavljaju bazu za pripremu sažetka koji će se slati na uvid i ocjenu Evropskoj komisiji.



Slike 26 i 27: Tehnički i konsolidacioni sastanak

- ◆ Izrađena su tri kvartalna tehnička izvještaja koja sadrže informacije o napretku u sprovođenju projektnih aktivnosti, koja su dostavljena na uvid Evropskoj komisiji.
- ◆ Konstantno je rađeno na dijelu projekta koji se tiče Baze podataka o rizicima/uspostavljanje i strukturiranje, kao i prikupljanje podataka od relevantnih institucija koje će činiti sastavni dio Baze podataka.
- ◆ Od početka projekta koordinatori radnih podgrupa su na mjesečnom nivou održavali sastanke sa članovima svojih radnih podgrupa o čijim ishodima su obavještavali predstavnike Upravljačkog odbora. Konačni produkti tih sastanaka predstavljani su na tehničkim i konsolidacionim sastancima u vidu prezentacija, zaključaka i preporuka.

5.5.14 Projekat RESCOMM – RESilient COMMunities (Otporne zajednice)

Direktorat za zaštitu i spašavanje, opština Danilovgrad (vodeći partner), Sarajevska regionalna razvojna agencija i Kantonalna uprava civilne zaštite Sarajevo započeli su 1. maja

2022. godine sa realizacijom projekta **RESCOMM – RESilient COMMunities (Otporne zajednice)**, koji se implementira u okviru Programa prekogranične saradnje BiH – Crna Gora, koji će trajati 24 mjeseca.

Ukupna vrijednost projekta je 557.900,79 €, od čega Evropska unija finansira 467.000 € (83,71 %). Budžet Direktorata za zaštitu i spašavanje je 95.000,00 €.

Glavne aktivnosti na projektu su: adaptacija potkrovlja Regionalnog trening centra u Danilovgradu i nabavka opreme za ovaj regionalni centar, nabavka opreme za 5 manje razvijenih opština u Crnoj Gori, nabavka lične zaštitne opreme za vatrogasce-spasioce u Danilovgradu, izrada Analize, Preporuka i Vodiča za zajedničke intervencije u nesrećama, organizacija treninga za vatrogasce-spasioce, sprovođenje zajedničke terenske vježbe i izrada promotivnog materijala.

Tokom 2022. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ◆ Sastanci projektnog tima i Upravljačkog odbora održani su 5. septembra 2022. godine, u Sarajevu.
- ◆ Formirana je radna grupa za izradu zajedničkih nastavnih planova i programa koja je vezana za istraživanje stvarnih potreba službi zaštite i spašavanja i definisanje obuka koje su potrebne za službe zaštite i spašavanja u prekograničnom području.

5.5.15 Projekat „Integralno upravljanje rizicima od poplava u proširenom slivu rijeke Drim“

Projekat „Integralno upravljanje rizicima od poplava u proširenom slivu rijeke Drim (Crna Gora, Albanija i Sjeverna Makedonija)“, koji sprovodi Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), a finansira Adaptacioni fond ima za cilj da pomogne državama u implementaciji integrisanog pristupa upravljanja rizikom od poplava, kako bi se poboljšali postojeći kapaciteti na regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou, kao i da bi se unaprijedila otpornost ranjivih zajednica u slivu rijeke Drim, na poplave izazvane klimatskim promjenama. Na osnovu Strategije za smanjenje rizika od katastrofa sa Dinamičkim planom za sprovođenje Strategije za period 2018-2023. godine i Procjene rizika od katastrofa Crne Gore, kao i očekivanja da se u budućnosti može desiti više potencijalnih katastrofalnih događaja, a u cilju što bolje pripreme, Vlada Crne Gore ima za cilj da izradi nacionalni dokument, Metodologiju za procjenu šteta, gubitaka i potreba nakon elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća usaglašenu sa međunarodno priznatim standardima, a koja će sveobuhvatno procijeniti sve štete i potrebe koje ti događaji mogu prouzrokovati. Na osnovu ove procjene, Vlada Crne Gore može pripremiti Program oporavka i po potrebi zatražiti međunarodnu podršku. Metodologija procjene štete i potreba nakon katastrofe (PDNA) obezbjeđuje primjenu jedinstvenih principa i metoda procjene u svim organizovanim procjenama štete i potreba od više opasnosti, posebno u poplavama i zemljotresima velikih razmjera.

U cilju ispunjenja ovih zadataka, angažovana su četiri eksperta/kinje, koji će raditi u koordinaciji i saradnji sa projektnim timom UNDP-ja i Ministarstva unutrašnjih poslova – Direktoratom za zaštitu i spašavanje.

Eksperti/kinje (Stručni tim) će obaviti poslove definisane Projektnim zadatkom, a to su:

- ✚ Izrada metodologije za procjenu šteta, gubitaka i potreba nakon elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća,
- ✚ Sprovođenje treninga za trenere za procjenu šteta, gubitaka i potreba nakon elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća,
- ✚ Analiza postojećeg zakonodavnog okvira sa preporukama za unapređenje istog.

Tokom 2022. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ◆ Održani su inicijalni sastanci Stručnog tima za izradu metodologije za procjenu šteta, gubitaka i potreba nakon elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća sa predstavnicima Direktorata za zaštitu i spašavanje, predstavnikom Vlade Crne Gore i predstavnikom Kancelarije UNDP-ja u Crnog Gori, 27. jula 2022. godine, u Podgorici.
- ◆ **Prvi sastanak** je održan u zgradi Vlade Crne Gore sa ministrom bez portfelja u Vladi Crne Gore, koji je predsjednik Komisije za procjenu šteta od elementarnih nepogoda na nacionalnom nivou. Na sastanku je podvučen značaj regionalne saradnje i podrške u oblasti procjene šteta i potreba za obnovom i oporavkom nakon katastrofa, prije svega zbog zajedničkog nasljeđa, tradicije, jezika i sporazumijevanja. Navedeno olakšava sprovođenje cijelog procesa s ciljem da se ojačaju kapaciteti Crne Gore u ovoj oblasti. Ministar bez portfelja je skrenuo pažnju na činjenicu da je pravna regulativa u Crnog Gori koja se tiče ove materije nedovoljna, kao i da se u narednom periodu očekuje značajan iskorak u tom smjeru u smislu donošenja odgovarajućih normativnih akata. Zaključeno je da je nakon izrade metodologije i jačanja kapaciteta službenika potrebno pristupiti drugoj fazi koja će se ogledati u izradi predloga zakonskog rješenja kojim bi se uredila oblast oporavka i obnove nakon elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća.
- ◆ **Drugi sastanak** u istom sastavu održan je sa predstavnicima Inženjerske komore Crne Gore. Predstavnicima komore su takođe upoznati sa projektom Kancelarije UNDP-ja u Crnog Gori i Direktorata za zaštitu i spašavanje za izradu Metodologije za procjenu šteta i potreba i obukama osoba za primjenu iste, odnosno za vršenje procjene šteta i potreba. Istaknut je značaj uloge Komore u ovom projektu posebno u pogledu uključivanja struke u proces procjena šteta i potreba i obuke ljudi na terenu.
- ◆ **Treći sastanak** u istom sastavu, predstavnici stručnog tima i Direktorata za zaštitu i spašavanje, održali su sa predstavnikom UNDP-a Crna Gora. Na ovom sastanku je članica stručnog tima prezentovala Nacrt strukture metodologije za procjenu šteta i gubitaka i potreba nakon katastrofa (Aneks I), način i organizaciju rada, izvještavanje i vremenski okvir, neophodnu dokumentaciju, uključivanja rodni aspekata i izvođenje treninga.
- ◆ Na sastanku održanom u Beogradu, od 11. do 14. oktobra 2022. godine, ekspertska grupa je predstavnicima Ministarstva unutrašnjih poslova – Direktorata za zaštitu i spašavanje predstavio predlog Metodologije za procjenu šteta, gubitaka i potreba nakon elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća. Pomenuti dokument poslat je i UNDP timu u Crnoj Gori. Nakon sveobuhvatnog sagledavanja i analize predloženog dokumenta, a uvažavajući sve primjedbe i sugestije od strane predstavnika MUP-a Crne Gore i UNDP tima, zaključeno je da se tako prilagođen i usaglašen dokument pošalje predstavnicima MUP-a, Direktoratu za zaštitu i spašavanje i UNDP timu u Crnoj Gori na odobrenje. Dokument je u skladu sa dogovorom poslat, i prihvaćen je od strane predstavnika MUP-a, Direktorata za zaštitu i spašavanje i UNDP tima u Crnoj Gori.
- ◆ Trening trenera (ToT) za predstavnike Vlade Crne Gore, javnih preduzeća i naučne zajednice održan je od 30. novembra do 3. decembra 2022. godine u Podgorici. Učesnicima je predstavljena koordinaciona struktura PDNA metodologije, zatim koji su nabrojani sektori i podsektori uključeni u proces procjene, ko su to PDNA akteri, odnosno ko sprovodi PDNA, koja je i kakva je uloga Vlade u ovom procesu, kako teče proces sprovođenja PDNA, rezultati PDNA, ograničenja ove metodologije, kao i koji su to alati i smjernice za sprovođenje PDNA metodologije. Učesnicima je predstavljen kontekst prije elementarne nepogode i efekti elementarne nepogode. Učesnici su upoznati sa PDNA procesom, odnosno njegovim elementima: **kontekst, efekti, uticaji, potrebe obnove i**

strategija obnove. Učesnicima je prezentovan način procjene pogođenog stanovništva, kao što su: **prikupljanje osnovnih demografskih podataka, prikupljanje ili procjena podataka o pogođenom stanovništvu nakon elementarne nepogode i razvrstavanje podataka prema polu, starosnoj dobi, etničkoj pripadnosti, geografskim granicama.** Upoznati su takođe kako se definiše pogođeno stanovništvo, šta je efekat/posljedica elementarne nepogode, glavni elementi efekata, izvori podataka, izvori informacija za efekte/posljedice i ukupni efekti elementarne nepogode.

- ◆ Ono što se očekuje u narednoj fazi projekta jeste pristupanje izradi posebnog Zakona o obnovi, a koji bi bio koncipiran na bazi postojećih Zakona o obnovi koje primjenjuju susjedne države, uz vođenje računa da se izbjegnu ona zakonska rješenja koja su se u praksi pokazala manjkavim i koja su ukazivala da ih je potrebno dodatno unaprijediti i doraditi. Taj zakon bi sadržao programe oporavka i obnove.

5.6 Ostale aktivnosti na polju regionalne i međunarodne saradnje

Kada je u pitanju regionalna saradnja, u okviru Inicijative za pripremljenost i prevenciju katastrofa u jugoistočnoj Evropi (DPPI SEE) učestvovalo se na dva regionalna sastanka, koji su održani 23. i 24. marta u Zagrebu i 25. i 26. oktobra 2022. godine u Dubrovniku, kao i na: radionici o procjeni rizika, od 17. do 19. maja 2022. godine u Beogradu (dva predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje); proslavi Dana zaštite i spašavanja Mirana Bogataja 2022, od 26. do 28. maja 2022, u Ptuju u Sloveniji (dva predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje); radionici o prenošenju iskustava o lokalnim strategijama/planovima za smanjenje rizika od katastrofa i povećanju otpornosti gradova do 2030. godine, 6. i 7. juna 2022. godine u Antaliji (dva predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje); ekspou u Hanoveru – INTERSCHUTZ 2022 od 20. do 23. juna 2022. godine (dva predstavnika službi zaštite i spašavanja iz Budve i Bara); treningu za trenere (ToT) za sprovođenje SPHERE-a priručnika, od 13. do 17. juna 2022. u Tirani (predstavnik Crvenog krsta Crne Gore); treningu za trenere za Procjenu potreba nakon katastrofe – PDNA i oporavak, od 20. do 22. juna 2022. godine u Beogradu (dva predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje); osnovnom kursu za gašenje požara u zatvorenom prostoru od 21. do 26. avgusta 2022. godine u Centru za obuku u Igu u Sloveniji (dva predstavnika službi zaštite i spašavanja iz Ulcinja i Tivta); radionici u vezi sa ulaganjem u smanjenje rizika od katastrofa u regionu jugoistočne Evrope, od 25. do 27. oktobra 2022. godine u Dubrovniku (četiri predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje) i seminaru o uticaju rizika od katastrofa na kritičnu infrastrukturu i kontinuitet poslovanja, 7. i 8. novembra 2022. godine u Istanbulu (dva predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje). U organizaciji Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a i DPPI SEE, 6. i 7. decembra 2022. godine, u Trening centru za zaštitu i spašavanje u Podgorici, održana je regionalna radionica o trening centrima za zaštitu i spašavanje, strukturi, programima i modalitetima saradnje. Na radionici su pored predstavnika Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a učestvovali i predstavnici ostalih država članica DPPI SEE iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Srbije, Slovenije, Rumunije i Turske. Radionica je omogućila razmjenu iskustava, znanja i najboljih praksi u vezi sa uspostavljanjem, organizacijom i funkcionisanjem trening centara za zaštitu i spašavanje, administrativnim kapacitetima, programima obuka i modalitetima povezivanja trening centara u regionu jugoistočne Evrope, radi što kvalitetnijeg sprovođenja obuka iz oblasti zaštite i spašavanja shodno EU i međunarodnim standardima. Učesnici su se tokom dvodnevnog rada saglasili da treba jačati saradnju između trening centara za zaštitu i spašavanje kroz

potpisivanje Memoranduma o saradnji, sprovoditi zajedničke obuke i vježbe, razmjenjivati programe i planove obuka, formirati regionalnu bazu podataka resursa u trening centrima sa akcentom na programe specijalističkih obuka, a kao platformu za unapređenje saradnje koristiti članstvo u Inicijativi za pripremljenost i prevenciju katastrofa u jugoistočnoj Evropi.



Slike 28 i 29: Regionalna radionica o trening centrima za zaštitu i spašavanje, strukturi, programima i modalitetima saradnje, 6. i 7. decembar 2022. godine, Podgorica

Učestvovalo se na TAIEX regionalnoj radionici o monitoringu radioaktivnosti životne sredine, 8. i 9. juna 2022. godine, u organizaciji Evropske komisije i Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma. Takođe, učestvovalo se i na radionici „Nove tehnologije u civilnoj zaštiti – robotički sistemi protiv modernih HBRN prijetnji“ koja je održana u Zagrebu od 22. do 26. novembra 2022. godine, u okviru koje je sprovedena vježba o primjeni i upotrebi robotičkog sistema u slučaju tehničko-tehnološke nesreće. Radionicu su zajednički organizovali Direktor za civilnu zaštitu Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Hrvatske i Centar za bezbjednosnu saradnju (RACVIAC).

Realizovana je vježba simulacije sprovođenja sistema rane najave i komunikacionog plana u vezi sa pojavom poplava u basenu Skadarskoj jezera, 24. marta 2022. godine, u sklopu saradnje sa Njemačkom agencijom za međunarodnu saradnju – GIZ.

Direktor za zaštitu i spašavanje MUP-a, 4. aprila 2022. godine, uputio je humanitarnu pomoć Ukrajini, i to: vreće za spavanje – 50 komada, podmetače za spavanje – 50 komada, kuhinjske setove – 50 kompleta, platnena nosila za povrijeđene – 50 komada i posteljinu – 50 kompleta.

6. BUDŽET

Budžet Direktorata za zaštitu i spašavanje za 2022. godinu nalazio se na Programu Zaštita i spašavanje budžeta MUP-a i iznosio je 3.980.824,85 eura od čega se na zarade odnosilo 2.131.487,45 eura odnosno 54% budžeta.

Jasno je da ovoliki budžet nije omogućio ulaganje u razvoj sistema zaštite i spašavanja, što se posebno odrazilo na funkcionisanje Avio-helikopterske jedinice koja je bila gotovo čitavu godinu izvan funkcije.

Vlada Crne Gore je tokom 2022. godine pokušala da intervencijama iz budžetske rezerve popravi situaciju u Direktoratu za zaštitu i spašavanje, ali to nažalost nije dalo željene rezultate. Jedina naučena lekcija je bila da je Budžet Direktorata za zaštitu i spašavanje za 2023. godinu 6.377.015,55 eura, što čini uvećanje za oko 50% u odnosu na prethodni. Procjenjujemo da je i ovoliko uvećan budžet još uvijek nedovoljan za normalno funkcionisanje Direktorata za zaštitu i spašavanje.

Kada su u pitanju budžeti jedinica lokalne samouprave u 2022. godini ukupno je bilo opredijeljeno 8.529.310,41 eura¹²¹³.

Planirani budžet jedinica lokalne samouprave za 2023. godinu je 8.940.860,00 eura¹⁴.

7. OCJENA STANJA, ZADACI I PRIORITETI U 2022. GODINI

Funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori može se smatrati uspješnim i može se konstatovati da je dalo očekivane rezultate u 2022. godini.

Posebno ističemo da je Vlada Crne Gore utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prevozu opasnih materija i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksplozivnim materijama, kao i da je donijela Nacionalni plan zaštite i spašavanja od radijacionih i nuklearnih nesreća. Tokom 2022. godine, sprovodile su se aktivnosti iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa 2018-2023, za 2022. godinu, organizovale i sprovele regionalna štabna vježba i međunarodna terenska vježba reagovanja u slučaju zemljotresa BALANCE 2022 na području Boke kotorske i terenska vježba ROGAMI 2022 u Podgorici, učestvovalo se na ResponSEE međunarodnoj terenskoj vježbi reagovanja u slučaju zemljotresa, kao i na drugim regionalnim i nacionalnim štabnim vježbama. Organizovane su i izvedene brojne obuke za pripadnike sistema zaštite i spašavanja, kao i na planu podizanja svijesti građana u oblasti smanjenja rizika od katastrofa. Održana je VIII konferencija Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa, uspješno su implementirani brojni programi i projekti, pružena je humanitarna pomoć Ukrajini, učestvovalo se i u aktivnostima u okviru DPPI SEE, Mehanizma Unije za civilnu zaštitu i NATO-a, kao i u drugim aktivnostima vezanim za evroatlantske integracije itd.

Shodno navedenom, a u cilju nadogradnje uspostavljenog sistema zaštite i spašavanja identifikovane su prioritetne aktivnosti koje je neophodno realizovati u 2022. godini, i to:

- ◆ dalje normativno uređenje sistema i još intenzivnije angažovanje na izradi planske dokumentacije na svim nivoima planiranja;
- ◆ sprovođenje dvogodišnjeg Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za 2023. godinu;
- ◆ završetak izrade Procjene sposobnosti upravljanja rizicima;
- ◆ održavanje IX konferencije Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa;
- ◆ jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta Direktorata za zaštitu i spašavanje posebno u dijelu koji se odnosi na inspeksijski nadzor, područne jedinice za zaštitu i spašavanje i Avio-helikoptersku jedinicu;
- ◆ održavanje uspostavljene i dalji razvoj bilateralne i regionalne saradnje, implementacija preuzetih obaveza u skladu sa međunarodnim sporazumima, učestvovanje u aktivnostima i radnim tijelima Mehanizma Unije za civilnu zaštitu, učestvovanje u radu Komiteta za civilno planiranje u vanrednim situacijama (CEPC),

¹² Podatke o budžetu za 2022. godinu nisu dostavili Glavni grad Podgorica i opštine Nikšić i Tivat, tako da podaci ovih opština nisu ušli u ukupni iznos opredijeljenih sredstava za 2022. godinu.

¹³ Budžet – prihodi i rashodi službi zaštite i spašavanja u 2022. godini dati su u Prilogu broj 6.

¹⁴ Podatke o planiranom budžetu za 2023. godinu nisu dostavili Glavni grad Podgorica i opštine Nikšić i Tivat, kao ni opštine Andrijevića i Pljevlja jer u ove dvije opštine još uvijek nije planiran, tako da je ukupni iznos planiranih sredstava za 2023. godinu dat bez ovih opština.

Grupe za civilnu zaštitu (Civil Protection Group) i drugim aktivnostima u okviru NATO-a;

- ◆ sprovođenje aktivnosti u okviru predsjedavanja Inicijativom za pripremljenost i prevenciju katastrofa u jugoistočnoj Evropi (DPPI SEE) u 2023. godini;
- ◆ učestvovanje na terenskim vježbama u okviru projekata i inicijativa (HOPE, SEE ME i DPPI SEE);
- ◆ sprovođenje osposobljavanja i usavršavanja učesnika zaštite i spašavanja;
- ◆ jačanje saradnje sa lokalnim samoupravama i podizanje svijesti nadležnih lokalnih subjekata na teme vezane za smanjenje rizika od katastrofa i zaštite i spašavanja;
- ◆ unapređenje saradnje sa svim državnim organima i organima državne uprave, ustanovama, institucijama, preduzećima, predstavnicima civilnog društva i drugim subjektima na planu preventivnog i operativnog djelovanja, s ciljem njihovog efikasnijeg uključivanja u slučaju prirodnih i drugih nesreća.
- ◆ nastavak realizacije projekata koji su započeti u prethodnoj godini, kao i realizacija novih projekata s ciljem unapređenja stanja sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori;
- ◆ praćenje realizacije projekata koji se finansiraju iz sredstava Fonda sredstava za zaštitu i spašavanje;
- ◆ edukacija zaposlenih u školskim i predškolskim ustanovama kroz realizaciju međupredmetne oblasti *Obrazovanje u oblasti smanjenja rizika od katastrofa*;
- ◆ nastavak jačanja svijesti građana i djece o zaštiti i spašavanju u slučaju zemljotresa sa posebnim akcentom na edukaciju putem medija.